MARS ET HISTORIA

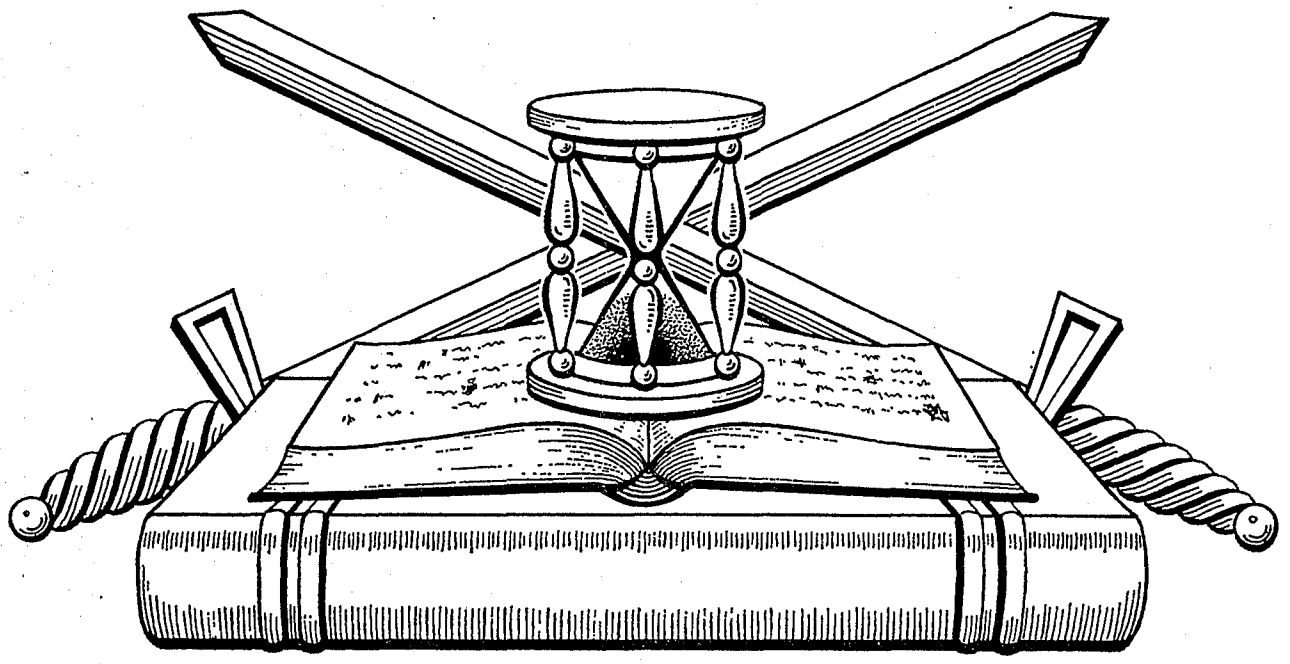

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSE VERENIGING

TER BEOEFENING VAN DE

MILITAIRE HISTORIE

(Opgericht 20 Augustus 1966)

Oplage: 350 ex. 3e jaargang No, 3, augustus 1968

M A R S E T H I S T O R I A

tevens mededelingenbulletin no. 15 van de "Nederlandse vereniging ter beoefening van de militaire historie"

Opgericht 20 augustus 1966
Erkend bij K.B. no. 50 dd. 14 juni 1968

De vereniging is er voor allen, die zich verdiepen in de studie van geschiedenis, ceremonieel, tradities, uniformen, emblemen, wapens en onderscheidingen van militaire en semi-militaire organisaties, meer in het bijzonder die van Nederland en de (voormalige) overzeese Rijksdelen.

Secretariaat : Burgemeester Caen van Necklaan 262, Leidschendam
Penningmeester : Bremstraat 26, Den Helder
Contributie : Per jaar minimaal Fl. 15.--, te storten op giro 14700 van Algemene Bank Nederland N.V. te Den Helder, ten name van Nederlandse vereniging t. b.v.d. mil.historie, rekening nr. 587326.514.

INHOUDSOPGAVE

I. Mededelingen van huishoudelijke aard
II. Personalia
III. Op verkenning voor U!
IV. Van de studieafdelingen.
V. Militariado, wetenswaardigheden over onze hobby's.
VI. Artikelen óf over en voor onze leden.

A. Een aanslag van Prins Maurits op Venlo, 27 mei 1597, door Mr. P.L.J.M.A. Muller.
B. De goede oude tijd....., door Lnt kol K.P. Blooma
C. Beknopte kroniek van de 80-jarige oorlog, door Kol J.K.M. Bottema
D. Dieren in uniform, door C. Frazer

VII. Uit de vakpers
VIII. Nieuwe uitgaven
IX. Sluitstuk (diversen)
X. Jaarverslag, financieel verslag en aanmeldingsformulier voor de komende algemene ledenvergadering.

Bijgevoegd is de derde opgave van aanvullingen en wijzigingen op de ledenlijst 1968.

ALGEMEEN BESTUUR

1. Voorzitter : F.L. Diekerhoff, Luitenant-kolonel der Mariniers b.d. Oranje Nassaustraat 1, Geldermalsen
2. Vice-voorzitter : J. Albarda, Luitenant-kolonel der Artillerie b.d., Mesdagstraat 26, 's-Gravenhage.
3. Secretaris : F.J. van Lier, Majoor der Koninklijke Marechaussee, Burg.C.van Necklaan 262, Leidschendam.
4. Tweede Secretaris : E.H.H. Weekenstroo, Bedrijfsleider, Louis Davidsstraat 775, 's-Gravenhage.
5. Penningmeester : C.J. Kneppelhout, Luitenant ter Zee A. 1e klasse, Bremstraat 26, Den Helder.
6. Bibliothecaris/archivaris: J.J.B.J. Bouvy, Majoor der Artillerie, Abrikozenstraat 15, 's-Gravenhage.
7. Lid : C.A. Hoshusius, Kolonel der Cavalerie, Utrechtseweg 134, Amersfoort.
8. " : F.J.A. Lutz, Luitenant-kolonel der Koninklijke Luchtmacht, Doorniksestraat 14, Scheveningen.
9. " : Drs. G.J. van Ojen, Jr., Luitenant-kolonel der Infanterie, Laan van Meerdervoort 920 's-Gravenhage.
10. " : Mr. Ch.L.M. Schaepman, Raadadviseur Min. v. Defensie, Wittenburgerweg 140, Wassenaar.
11. " : L.J. Spanjaerdt Speckman, Generaal-Majoor der Genie b.d., van Stienhovenstraat 13, 's-Gravenhage.
12. " : Drs. Y.P. van der Werff, Raadadviseur Min. van Defensie (K.M.A.), Wilhelminasingel 21, Breda.
13. " : J.A. van Zelm van Eldik, Secretaris Kanselarij Ned. Orden, Javastraat 50, 's-Gravenhage

De onder 1 t/m 5 genoemde personen vormen het dagelijks bestuur. De onder 8, 9 en 11 genoemde personen vormen de redactie van het orgaan. Eindredactie berust bij de secretaris van het algemeen bestuur, aan wie ook de correspondentie m.b.t. het orgaan dient te worden gericht, met uitzondering van correspondentie m.b.t. de studie-afdelingen, die rechtstreeks aan de betrokken afdelingscorrespondent kan worden gezonden. Schenkingen aan bibliotheek en archief gaarne rechtstreeks aan de bibliothecaris/archivaris (zie onder nr. 6.)

- -

AFDELINGS-CORRESPONDENTEN

tevens vaste medewerkers aan het orgaan:

1. Studie-afdeling "Tweede Wereldoorlog", J.H.M. Berlemon, Chemicien Paramaribostraat 63, Leiden.
2. Studie-afdeling "Koninklijke Luchtmacht" P.C. Boer, student vliegtuigbouwkunde Reestraat 35, Hilversum
3. Studie-afdeling "Ridderorden en onderscheidingen" J.C.C. Burger, Res.kapitein der Infanterie, gem.ambtenaar Verhagen Metmanstraat 100, Rijswijk (Z.H.)
4. Studie-afdeling "Militaire emblemen" B.C.Cats, Sergeant-majoor der Intendance c/o M.I. Attache, Hr.Ms. Embassy of the Netherlands 4200 Linnean Avenue N.W., Washington D.C.20008, U.S.A.

Toegevoegd correspondent: C. van Ekeris, Rijksambtenaar, Tesselschadelaan 147, 's-Gravenhage.

5. Studie-afdeling "Geschut, wapens en munitie"
J.Lenselink, Res. 1e Luitenant der Artillerie, leraar Nederlands, P. Kohlerstraat 10, Rijswijk (Z.H.)
6. Studie-afdeling "Militaire muziek"
Mr. R.A. Schimmel, Subst. officier van justitie. Voorschoterlaan 60b, Rotterdam.
7. Studie-afdeling "Militaire folklore"
L. Verhoeff, Luitenant-kolonel van de Generale Staf, Soerenseweg 66, Apeldoorn
8. Studie-afdeling "Militaire genealogie"
Ir. Ch.C. van der Vlis, Res. Majoor der Genie b.d. Anna van Burenlaan 59, Haarlem.
9. Studie-afdeling "Miniatuurfiguren"
A.J.Weekenstroo, Luitenant-kolonel der Koninklijke Marechaussee, Burgemeester Caen van Necklaan 340, Leidschendam.
10. Studie-afdeling "Koninklijk Nederlands-Indisch Leger"
W.R. van der Weide, Majoor der Koninklijke Marechaussee b.d. Beheerder museum. Kon.Mil. Invalidenhuis Bronbeek, Velperweg 147, Arnhem.
11. Studie-afdeling "Uniformkunde"
Dr. F.G. de Wilde, Res. Kapitein der Artillerie b.d., apotheker, Jan Steenlaan 62, Naarden.

- -

Van het orgaan "Mars et Historia" zijn in beperkte mate nog oude nummers verkrijgbaar en wel:

Bulletins 1, 2 en 3 à Fl. 0.50 per stuk	)ver-
Bulletins 5 t/m 9 à Fl. 0.75 per stuk	)meer-
Extra-bulletins 2 en 3 à Fl. 0.50 per stuk	)derd
"Mars et Historia" oct. en dec. 1967 à Fl. 1.-- per stuk	)met por-
"Mars et Historia", febr. en juni 1968 à Fl. 1.25 per stuk	)ti kos-
"Mars et Historia" april 1968 à Fl. 1.75 per stuk	)ten.

Bulletin 4 en Extra-bulletin 1 zijn helaas uitverkocht.
Bestellingen te richten aan: Ltz II J.H.M. Verkuyl, Nieuwe Parkweg 9a, 's-Gravenhage.

- -

DENKT U BIJ VERHUIZING AAN OPGAVE VAN ADRESWIJZIGING AAN ONZE SECRETARIS! BIJ VOORBAAT HARTELIJK DANK VOOR DEZE BESPARING VAN EXTRA PORTI-KOSTEN!

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

I. MEDEDELINGEN VAN HUISHOUDELIJKE AARD

A. Algemene ledenvergadering

Het bestuur roept de leden op voor de jaarlijkse algemene ledenvergadering op zaterdag 14 september 1968 in de Prinses Julianakazerne, Thérèse Schwartzestraat 15 te 's-Gravenhage.
Het programma voor die dag luidt als volgt:
Van 09.30-1200 uur: gelegenheid tot het inrichten van stands voor de expositie van de collecties van onze leden. De gehele grote toneelzaal is daar voor beschikbaar
Per lid kan 1 tafel (2m lang, 1m breed) plus wandelruimte besteld worden. Inschrijfgeld Fl. 1.50 per lid.
Van 1200-1300 uur: lunch, kosten Fl. 2.50 per persoon
Van 13.15-14.45 uur: jaarvergadering
Van 14.45-15.45 uur: pauze, waarin gelegenheid bestaat tot het bezichtigen van de tentoonstelling. Tevens gelegenheid tot ruilen
Van 15.45-plm. 16.30 uur: lezing (op het moment van het uitkomen van dit blad is nog niet bekend of de uitgenodigde spreker kan komen).
Van 16.30-18.00 uur: gelegenheid tot bezichtiging van de tentoonstelling. Tevens gelegenheid tot ruilen.
Van 1800-2000 uur: afbreken van de expositie. De zaal moet om 20.00 uur ontruimd zijn.

De agenda van de jaarvergadering ziet er als volgt uit:
1. Opening door de voorzitter.
2. Notulen vorige jaarvergadering (16 september 1967).
3. Jaarverslag van de secretaris (zie elders in dit blad)
4. Financieel verslag van de penningmeester (zie elders in dit blad)
5. Verslag kascommissies 1966 en 1967.
6. Benoeming kascommissie 1968.
7. Bestuursverkiezing.
   Aftredend zijn:
   a. Generaal-Majoor b.d. L.J. Spanjaerdt Speckman, die zich i.v.m. het bereiken van de leeftijd van 70 jaar (per 9 september 1968) statuair niet herkiesbaar kan stellen.
   b. Majoor F.J. van Lier, die zich herkiesbaar stelt.
   c. Voorts treedt Kolonel C.A. Heshusius af als bestuurslid i.v.m. vertrek naar Frankrijk.
   Voor de vacature onder 7a stelt het bestuur candidaat Luitenant ter Zee SD II J.H.M. Verkuyl.
   Voor de vacature onder 7c stelt het bestuur candidaat Kolonel W. Stein.
   De leden kunnen (zich) tot 7 september 1968 schriftelijk candidaat stellen voor een der bestuursfuncties.
8. Functie verdeling binnen het algemeen bestuur.
9. Rondvraag. Om 'n langdurige en onduidelijke rondvraag te voorkomen verzoekt het bestuur de leden hun vragen vooraf (d.w.z. vóór 7 september a.s.) schriftelijk in te dienen.
10. Sluiting door de voorzitter.

Achterin dit blad vindt U een aanmeldingsformulier voor deelname aan de diverse activiteiten rond de jaarvergadering. GAARNE INZENDEN VÓÓR 7 SEPTEMBER 1968! Voor de tentoonstelling en de lezing is introductie van niet-leden toegestaan. Het bestuur stelt zich voor de eigenlijke jaarvergadering zo snel mogelijk af te werken, opdat de aandacht meer gericht zal worden op de tentoonstelling, de lezing en het ruilen

De leden van het algemeen bestuur worden hierbij verzocht 's-morgens te 10.30 uur aanwezig te zijn voor een korte bestuursvergadering ter voorbereiding op de middagvergadering. (zie punt 7 en 9 van de bovenstaande agenda).

B. KONINKLIJKE ERKENNING

Het algemeen bestuur is verheugd de leden te kunnen berichten, dat bij Koninklijk Besluit no. 50 van 14 juni 1968 de "Nederlandse vereniging ter beoefening van de militaire historie" als rechtspersoon is erkend.
De goedgekeurde statuten zullen z.s.m. aan de leden worden toegezonden.

C. UIT DE BESTUURSVERGADERINGEN

Tijdens de laatste algemene bestuursvergadering werden o.m. de volgende punten aan de orde gesteld:
1) Ten aanzien van het secretariaat werd de volgende oplossing gevonden:
   Tot en met 14 september 1968 blijft Majoor van LIER alle secretariaats-werkzaamheden verrichten. Daarna zal 'n deel van zijn taken door anderen worden overgenomen en wel:
   a) de verkoopacties door de penningmeester (i.v.m. de vele financiële aspecten daaraan verbonden).
   b) de voorbereiding en verzorging van vergaderingen etc. door de tweede secretaris.
   c) het pers-klaarmaken, afdrukken en verzenden van "Mars et Historia" oor ons lid J. de ROOS, aoo der Kon. Marechaussee, Fuchsiastraat 24 te 's-Gravenhage.
   Majoor van LIER is alsnog bereid secretaris te blijven

en zal dan de volgende taken continueren:
a) de ledenadministratie en ledenwerving,
b) de correspondentie
c) de eindredactie van "Mars et Historia".

2) Met betrekking tot een eventuele hergroepering van de studie-afdelingen besloot het bestuur voorlopig géén afdelingen samen te voegen. Wel zal iedere vorm van betere samenwerking door het bestuur worden gesteund, mits dat niet impliceert, dat kwaliteit en kwantiteit van de werkzaamheden der afdelingen verminderen.
In dit verband wees de voorzitter nog op het feit, dat zowel bestuursleden als afdelings-correspondenten vrijwillig hun resp. taken op zich hebben genomen, hetgeen dan ook verplichtingen met zich meebrengt.

3) Het bestuur hechtte zijn goedkeuring aan de oprichting van een Studie-afdeling "Tweede Wereldoorlog". Tot afdelingscorrespondent werd de heer J.H. BERLEMON (Paramaribostraat 63 te Leiden) gekozen.
Van de oprichting van de studie-afdelingen zal kond worden gedaan aan alle militaire tijdschriften en aan verwante verenigingen en instellingen ('n Overzicht is vooraan in dit blad opgenomen.)

D. VERKOOP VAN ARTIKELEN VIA ONZE VERENIGING.
Tot 7 september a.s. kunnen nog bestellingen worden aanvaard van:
1. Tritt-kalender 1969 (ledenprijs ƒ 12.50)
2. Tritt-uniformprentbriefkaarten, series 3 en 4 (ieder 24 stuks) (ledenprijs voor 1 serie ƒ 8.60, bij bestelling van meerdere series ƒ 7.60 per serie).
3. Poolse handgekleurde uniformprentbriefkaarten, series 1 t/m 4 (ieder 7 stuks) (ledenprijs per serie ƒ 4.50)
4. Boekje "Gegevens over de traditie der Infanterie" door Kap. der Jagers H. Ringoir (voor leden tegen zending van 6 geldige postzegels van 20 cents).
Voorts van alle uniformprenten e.d. genoemd in het februarinummer 1968 onder I., E, 4, 6 en 7 en de set van 12 kleurenplaten Kon. Marechaussee, genoemd in het april-nummer 1968.
De leden, die bestellingen plaatsen, worden verzocht eerst te betalen na toezending van het bestelde.
Indien er onder de leden speciale wensen leven v.w.b. te leverenartikelen hoort het bestuur dat gaarne!
Tot slot: Voor een zeer beperkt aantal leden hebben wij ter beschikking het boekje " 153 Jaar Oranje Nassaukazerne (1814-1867)", handelend over de geschiedenis en restauratie van deze onder de Franse bezetting gebouwde Amsterdamse kazerne. Bestelling bij de secretaris onder toezending van 6 postfrisse, geldige postzegels van ƒ 0.20.

E. ADRESWIJZIGINGEN.
Dank zij de spontane reactie op onze oproep in het juni-nummer konden de daarin gevraagde adressen van leden, die verhuisd waren, spoedig worden achterhaald.
Inmiddels ontving de secretaris weer een zending retour met de aantekening "verhuisd", doch zonder nieuw adres. Het betreft Kolonel Hlp. b.d. Ds. A.T.W. de KLUIS. Wie helpt ons aan zijn nieuwe adres?
Mogen wij onze leden verzoeken in hun adressenboekje de naam van de vereniging te vermelden, opdat U bij verhuizing niet zult vergeten een adreswijziging te sturen? U bespaart er ons extra porti-kosten en extra werk mee!!

F. LEDENWERVING

Voor het werven van nieuwe leden gaat deze keer onze dank uit naar: Kolonel G.S. b.d. P. Forbes Wels, de heer J. de Jong en Ritmeester W.L. Plink. Het aantal ingeschreven leden, vanaf de oprichting, bedraagt nu: 287

II. PERSONALIA.

A. Niet dat wij er de gewoonte van willen maken onze leden bij hun verjaardag geluk te wensen! Toch willen we deze keer een uitzondering maken en wel voor het lid van het algemeen bestuur, Generaal-Majoor der Genie b.d. L.J. SPANJAERDT SPECKMAN, die op 9 september 1968 70 jaar hoopt te worden, hetgeen helaas statuair ontslag uit het bestuur met zich mee brengt. Vanaf deze plaats willen we de generaal nog veel geluk en voorspoed toewensen in de komende jaren. Tevens willen wij hem hartelijk danken voor de enthousiaste, voorbeeldige wijze, waarop hij zich van zijn bestuurstaak heeft gekweten. Tijdens de algemene ledenvergadering zal daar zeker nog op worden teruggekomen!

B. Ons lid, res.majoor der Artillerie b.d. W.A.H.C. BOELLAARD, is benoemd tot voorzitter van het bestuur van de "Koninklijke Nederlandse Jaarbeurs". Onze gelukwensen!

C. Gaarne willen we onze leden, de Kolonels C.A. HESHUSIUS en J.K.L. KOCH geluk wensen bij hun benoeming tot militair attaché resp. in Parijs en Saigon.

D. Ons lid, Brigade-Generaal der Kon. Marechaussee H.J. AMELINK is gekozen tot onder-voorzitter van de Kon. Ned. Vereniging "Ons Leger". Onze felicitaties!

III. OP VERKENNING VOOR U!

A. Antiquariaat Brinkman, Singel 319, Amsterdam

Catalogus 209:

nr. 201 Dom Fr. Manuel de Melo: "De strijd in het Engelsche kanaal tusschen de Spaansche en Hollandsche wapenen anno 1637",
Den Helder 1938, 104 p. geill. *f* 6.50.

nr. 306 J.W. van Sypensteyn: "Het leven van Menno van Coehoorn, beschreven door zijn zoon".
Leeuwarden 1860, 234 p. hlin. *f* 15.--

nr. 378 R. van Yperen: "De Nederlandse militaire muziek"
Bussum 1966, geb. *f* 4.50.

Catalogus 210:

nr. 141 E.J. Dijksterhuis: "Simon Stevin"
Den Haag 1943, 379 p. geill. *f* 28.--

nr. 166 A. Hallema: "Prins Maurits"
Assen 1949, 222 p. geill. lin. *f* 8.--

nr. 190 W.J.Knoop: "Krijgs- en geschiedkundige beschouwingen over Willem den Derde"
Schiedam 1895, 3 dln lin. *f* 18.--

Catalogus 211:

nr. 146 J.C.M. Warnsinck: "Twaalf doorluchtige zeehelden"
Amsterdam 1941, 155 p. hlin. *f* 6.--

nr. 194 J.W. Frederiks: "Penningen"
Z.pl. 1947 hlin. *f* 5.--

nr. 216 W.H. Schukking: "De oude vestingwerken van Nederland", Z.pl. 1941 hlin. *f* 5.--

B. Boekhandel Antiquariaat en Uitgeverij C.P.J. van der Peet, "Hofje van Staats", Jansweg 39, Haarlem.
Catalogus H-XIX, geheel gewijd aan kostuum- en uniformkunde:
nr. 23 W.Y. Carman: "British military uniforms from contemporary pictures"
London 1957, large 8 vo.cloth, 167 pl. 110 plates some id. f 36.--
nr. 35 N.J.A.P.H. van Es: "De krijgsverrichtingen der Rijdende Artillerie enz. 1815-1832, vele ill., 3e gedeelte, niet in de handel, Arnhem ± 1900, folio, cloth, 239 p. f 150.--
nr. 36 L. et F. Funcken: "Le costume et les armes des soldats de tous les temps", Turnhout 1966, 2 dln. vele kleurenplaten, per deel f 15.30.
nr. 88 W.E. May: "The dress of Naval Officers"
London 1966, 44 p. 68 ill., Public. of the National Maritime Museum, f 4.70
nr. 116 P.H. Smitherman ed.:"Uniforms of the Yeomanry Regiments", London 1967, vele ill. in kleuren f 42.--

C. De Verzamelpionier, Zeilmakersstraat 21b, Rotterdam.
heeft momenteel een zéér uitgebreide collectie Nederlandse militaria in huis. Duizenden emblemen, onderscheidingen van alle krijgsmachtonderdelen. Voorts boeken, tijdschriften, voorschriften, foto's, armbanden, helmen, uitrustingsstukken, uniformen enz.
Geopend iedere vrijdagavond van 18.30 - 21.30 uur en iedere zaterdag van 09.00 - 18.00 uur.

D. Het Nedersaksisch Antiquariaat H.J. Tijenk, Exel, Lochem
Lijst 102:
nr. 8 H. Booms: "Nederlandse krijgsroem in Insulinde", deel I, 's-Gravenhage 1902, 369 p., rug besch. f 12.--
nr. 61 L. Lezer: "Cantine vertellingen, Humor en tragiek uit het oude K.N.I.L.".
's-Gravenhage 1950, 221 p., met woordenlijst f 5.50.
nr. 197 M.W. Duyzings: "G.I. Joe kwam voorbij" (bevrijding Maastricht) Utrecht 1947, 179 p. geill. f 6.50.

E. Boekhandel H. de Bot, Hornerheide 7, Horn (L)
Catalogus 375:
nr. 154 G.Kepper: "De Zuid-Afrikaanse oorlog", Historisch gedenkboek, Leiden ± 1901, 323 o. 36 x 27 cm., talr.ill. (iets los, band licht beschadigd) f 24.--
Catalogus 377:
nr. 256 Studio Codex en D. Nieuwenhuis: "Wie het laatst lacht. Bezetting en bevrijding in caricatuur".
Amsterdam 1945, exempl. 176 v.d. oplaag van 1000 exn. f 5.--

F. A.G. van der Dussen, Hondstraat 5, Maastricht.
Lijst no. 7, mei 1968
bevat een opgave van verkrijgbare militaire en civiele decoraties van alle landen der wereld plus enige boeken op dit gebied, waarvan wij noemen:
nr. 234 Lt. Soulford: "Décorations, monnaies et cachets du Musée de l'Armée, 1912, 348 blz. vele ill.
f 30.--
Lijst no. 8, juni 1968
bevat in hoofdzaak munten en medailles, waarvan wij noemen:
nr. 336 1944 Général Juin, 68mm, f 20.--
nr. 352 James A. Sawicki: "Nazi Decorations and Medals 1933-1945, 75 pag., illustrated, f 11.--

Lijst nō. 9, juli 1968
bevat in hoofdzaak munten. Toch willen we enige nummers vermelden en wel:

nr. 357 zilveren doosvormige medaille, 57mm, afb. van Koning Ludwig III v. Beieren, uitgegeven in 1916 aan alle Beierse troepen in de 1e Wereldoorlog. De medaille bevat 28 uittrekbare afbeeldingen van die oorlog ƒ 70.--

nr. 371 Dimacopoulos: "Greek orders and medals", 78 p., 20 pl. (1961) ƒ 11.50

nr. 375 Purves: "Collecting medals and decorations" 192 p., ill. in tekst ƒ 15.50.

G. Jan Peet, Postbus 3743, Amsterdam.

Catalogus 835:

nr. 29 H. Bird: "Navies in the mountains" (Battles on the Waters of Lake Champlain and Lake George 1609-1814)
New York 1962, VIII, 361 p., 12 ill. 4 krtn. ƒ 25.--

nr. 33 "Meldungen aus dem Reich. Auswahl aus den geheimen Lageberichten des Sicherheitsdienstes der SS 1939-1944",
Neuwied 1965, 551 blz. ƒ 34.50.

nr. 195 H.A. Larrabee: "Decission at the Chesapeake" (the Naval battle which decided the independence of the U.S.A. 1781)
London, 1964, Large In-8, XIV, 256 p., 19 ill 3 krtn. ƒ 27.50

nr. 199 J. de Lattre de Tassigny: "The history of the French First Army", London 1952, 532 p, ill. en krtn. ƒ 18.--

nr. 296 H.L. Peterson: "Arms and Armor in colonial America, 1526-1783", New York 1956, 356 p., 318 ill., ƒ 35.--

nr. 297 H.L. Peterson: "Daggers and fighting knives of the Western world from the stone age till 1900" London, 1968, 109 p., 108 platen, ƒ 17.50

nr. 351 Th. Roscoe: "United States Destroyer Operations in W.W. II", Annapolis 1953, 599 p., 300 foto's 44 krtn. 28 tek., ƒ 45.--

nr. 352 Th. Roscoe: "United States Submarine Operations in W.W. II", Annapolis 1949, 597 p., 160 foto's 28 krtn. 15 tek., ƒ 45.--

nr. 420 J. Smyth: "The story of the Victoria Cross", London 1963, 496 p., 25 ill. ƒ 27.50

nr. 474 W. Warmbrunn: "The Dutch under German occupation" 1940-1945, Stanford 1963, 352 p., ƒ 27.--

Catalogus 842

nr. 74 P. Carell: "Invasion - They're coming". The German account of the Allied Landings and the 80 days battle for France", London 1962, 288 p., 70 ill. ƒ 11.75.

nr. 97 Red. G. Deschner: "Der 2. Weltkrieg" 750 ill, 60 krtn., 687 p., Gütersloh 1968, ƒ 41.--

nr. 253 E. Klessmann: "Deutschland unter Napoleon in Augenzeugenberichten",
Düsseldorf 1965, 432 p., 25 afbn. ƒ 22.50

nr. 296 R. Leckie: "Strong men armed". The U.S. Marines against Japan.
New York 1962, 563 blz. ± 50 foto's, 14 krtn. ƒ 30.--

nr. 429 B.S. Telpuchowski: "Die Sowjetische Geschichte des grossen Vaterländischen Krieges 1941-1945 (uit het Russisch) Frankfurt a/M 1961, 576 p., 2 krtn. ƒ 26.50.

nr. 456 L.C.F. Turner etc.: "War in the Southern Oceans 1939-1945", Kaapstad 1961, 284 p., 36 ill. 42 krtn. *f* 33.--
nr. 466 D. v. Velden: "De Japanse interneringskampen voor burgers gedurende de 2e Wereldoorlog" Groningen 1963 (Dissertatie) 628 p., *f* 18.--
nr. 477 F. Wallisch: "Die Flagge Rot-Weiss-Rot". Männer und Täten der Osterr. Marine in 4 Jahrhunderten. Wien, 2e dr. 335 p., vele afbn. *f* 11.50.
nr. 479 O. Warner: "Les grandes Batailles navales" Paris 1963, 304 p., vele afbn. gedeeltelijk in kleur, *f* 75.--

H. H. de Weerd, Middellaan 34, Apeldoorn
Lijst. no. 29
Bevat maar liefst 484 titels m.b.t. militaria (Marine, Luchtvaart, 2e Wereldoorlog etc.) Ook een aantal series z.g.n. cigarettenplaatjes (Engels) zijn bij deze firma tegen zéér billijke prijs te koop. Nieuwe boeken, speciaal op het gebied van de luchtvaart, practisch alle direct leverbaar. Ook de eerder in "Mars et Historia" aangekondigde Profile Publications (Lijst wordt U op verzoek toegezonden).

I. IN HET KORT
Om niet al te veel ruimte van ons blad in te nemen nog enige korte vermeldingen:
1. Van de fa. Langerveld, Nw. Binnenweg 110, Rotterdam ontvingen wij Aanbieding 683, waarin 'n groot aantal (± 90) boeken m.b.t. de 1e Wereldoorlog en evenveel over de 2e Wereldoorlog. Voorts ruim 100 boeken over algemene militaire onderwerpen.
2. Burgersdijk en Niermans, Nieuwsteeg 1, Leiden, zond lijst 217 en 218. Uit de eerste lijst willen wij nr. 142 noemen: "Missive en memorie, door d. Prince van Orange en Nassau, aan hunne Ho.Mo., 7 Oct. 1782 overgegeeven, houd. eene gedetailleerde opening van zijne gehoudende directie als admiraal-generaal v.de Unie, ± 1788, h.led. *f* 28.--
3. Boekentoko A.Kok, Oude Hoogstraat 4 en 10, Amsterdam stuurde Catalogus nr. 550., toe, waarin onder meer 'n 10-tal boeken over en m.b.t. Napoleon. Overigens blijkt het boek van Gen.Majoor Mr. W. van den Hoek over "De geschiedenis van het Wapen der Koninklijke Marechaussee" (Apeldoorn, 1963) het antiquarisch goed te doen. De prijs bedraagt *f* 29.50!
Bij de Adm. van "Ons Wapen", aoo der KMar J. de Roos, Fuchsiastraat 24 te 's-Gravenhage is het boek (splinternieuw) te koop voor *f* 20.55 + verzendkosten.
4. Van het Internationaal Prentbriefkaarten Archief, Keizersgracht 744, Amsterdam-C., ontvingen wij bericht dat naast de onlangs ontvangen collectie 1e Wereldoorlog ook een groot aantal oude Marine prentbriefkaarten in voorraad is (zowel Nederlandse als buitenlandse)
5. Bij 'n speurtocht door Amsterdam ontdekten wij een kleine antiek-zaak, die min of meer gespecialiseerd is in militaria (uniformen, penningen, prenten, enz). Het is de "Friesche Antiekhandel", Amstel 147 (bij Carré), eigenaar K. Schenk. Als U toch in Amsterdam bent is het 'n bezoekje waard.

IV. VAN DE STUDIE-AFDELINGEN

A. Studieafd. RIDDERORDEN EN ONDERSCHEIDINGEN

Bedevaart naar Mecca.

Wat Mecca is voor de Mohammedanen is voor de belangstellende in ridderorden en onderscheidingstekenen het Museum van de Kanselarij der Nederlandse Ridderorden, gevestigd in het gebouw van de Kanselarij aan de Javastraat 50 te 's-Gravenhage.

Zoals de gelovige Mohammedaan er naar moet streven minstens eenmaal in zijn leven de heilige plaatsen in Mecca te bezoeken, zo moet, als U mij de vergelijking niet euvel wilt duiden, de ridderordeverzamelaar zo vaak als dat maar mogelijk is de reis naar de Javastraat volbrengen. Daar zal hij zijn moeite ruimschoots beloond vinden door het aanschouwen van de prachtige verzameling, welke hier met veel zorg, moeite en liefde werd bijeengegaard en ook op zo'n voortreffelijke wijze ten toon gesteld, voornamelijk door het ijveren van de Secretaris der Kanselarij, de heer VAN ZELM VAN ELDIK, hoofdbestuurslid van onze vereniging.

Wij hebben allen als verzamelaar een bepaalde zin voor het historische, wij voelen een band met het verleden, wij begrijpen dat voorwerpen uit het verleden moeten blijven bewaard. Wij verheugen ons in het bezit van de eigen verzameling en gelijkelijk ook over het aanwezig zijn en het uitgroeien van de openbare verzamelingen.

Als U dan bedenkt, dat tot voor enkele jaren dit Museum van de Kanselarij der Nederlandse Ridderorden er nog niet was - dat tot in 1920 oude ordetekenen, welke retour ontvangen werden van gedecoreerden, nog werden opgeruimd zonder aandacht te geven aan wenselijkheid en mogelijkheid in het kader van een historische verzameling deze ordetekenen te bewaren, en dat daardoor van een aantal van de oudste types Militaire Willemsorde en Orde van de Nederlandse Leeuw exemplaren of in het geheel niet of nauwelijks meer te vinden zijn, dan vervult U als verzamelaar en als (amateur)-historicus een warm gevoel van dankbaarheid dat de heer Van Zelm van Eldik deze ernstige tekortkoming heeft gezien en handelend is gaan optreden.

Als kern voor een te vormen verzameling was op de Kanselarij een aantal oude ordetekenen aanwezig, ook de vorige secretaris, de heer KÖFFLER, had gelukkig een aantal belangrijke stukken bewaard. Toen eenmaal het plan was gevormd een werkelijk afzonderlijk Museum te gaan vormen en door aankoop een aantal lacunes was aangevuld, bleek als wisselwerking ook een aantal particulieren bereid belangrijke stukken, veelal oud familiebezit, ter beschikking te willen stellen. Dit is een begrijpelijke reactie. Als men de zekerheid heeft, dat op verantwoorde wijze historische voorwerpen in een openbaar museum zullen worden bewaard, is men veelal bereid over te gaan tot schenken of in bruikleen geven. Zo wordt een bijdrage geleverd, welke het museum verrijkt, de historie dient, oud familiebezit tot in lengte van dagen veilig stelt en daardoor ook de naam van betrokkene hoog houdt en aan het nageslacht overlevert. Dat is de betekenis van dat bescheiden hoekje in de vitrine!

Ook van overheidswege volgde nog een wijs besluit - ook pas weer mogelijk, toen het nieuwe museum er werkelijk was. Een aantal exemplaren van Nederlandse en

ook buitenlandse ordetekenen en onderscheidingen uit de collectie van het Koninklijk Kabinet van Munten, Penningen en Gesneden Stenen werd aan de Kanselarij overgedragen, waarmede m.i. ook deze voorwerpen op de juiste plaats zijn terecht gekomen. Als U weet hoe moeilijk, ja meestal onmogelijk het is museumstukken van het ene naar het andere museum over te brengen, dan begrijpt U ook, dat dit wijze besluit pas na veel moeite tot stand kan zijn gekomen.

De opening van het nieuwe museum vond plaats op 14 september 1954, na enkele jaren van intensieve voorbereiding. In twee grote vertrekken kon in prachtige vitrines de rijke collectie van nagenoeg alle Nederlandse onderscheidingstekenen worden getoond. De inventaris bevatte toen 2025 nummers.

De collectie groeide snel, door aankoop en schenking b.v. van 1954 tot 1961 alleen al met 1200 nummers en de overdracht van het Koninklijk Kabinet van Munten, Penningen en Gesneden Stenen bevatte nog eens 826 stuks. Bijzondere vermelding verdient ook de in 1962 te Amsterdam bij de firma J. Schulman gehouden veiling van de enorme Collectie Bax, waar ook een aantal bijzonder belangrijke stukken kon worden verworven.

Na enkele jaren diende uitbreiding te worden gezocht en door allerlei oorzaken volgde een reeks van moeilijke jaren, waarin eerst de verbouwing en herinrichting van de gehele Kanselarij en de museumzalen werd voorbereid en vervolgens stapje voor stapje werd uitgevoerd. Hoe vaak hebben de belangstellenden toen niet geïnformeerd hoe ver het werk al was gevorderd en of er al een datum was te noemen, waarop het museum zou kunnen worden heropend! Na jaren zonder de vreugde, welke enkel het aanschouwen van onze schatten al geeft, kwam dan toch al los tot een goed einde en eind 1965 werd het vernieuwde, beter nog gezegd het herboren museum weer opengesteld.

Wat een gewaarwording! We kenden onze oude zalen niet meer terug. En ook de collectie zelf was dusdanig uitgebreid, dat er vele bezoeken nodig waren om ieder stuk rustig te kunnen beschouwen. Naar mijn mening hebben we nu aan de Javastraat wel een van Nederlands mooiste musea, buitengewoon fraai en smaakvol ingericht en tot in de perfectie verzorgd. Een stuk werk is tot stand gekomen waar de heer Van Zelm van Eldik en zijn modewerksters en modewerkers terecht trots op kunnen zijn. Om U allen te bewegen tot een bezoek zal ik trachten in een uiteraard zeer oppervlakkig blijvende rondgang U een indruk van de Heiligo Hallen te geven - alleen dus met de bedoeling om U op Uw bedevaart voor te bereiden, want geen beschrijving kan de persoonlijke belevenis vervangen. Tot nu toe noemde ik alleen ordetekenen en onderscheidingen, maar er is nog veel meer.

Na Uw binnenkomst in het statige gebouw zien vanuit hun gouden schilderijlijsten aan de muren van gangen en trapportalen vorsten en krijgers U ernstig aan, de borst getooid met eermetaal, de hand aan de sabel. Na bestijging van de eerste trap ontwaart Uw oog de eerste vitrine al met een historisch buitengewoon belangrijke uitstalling van een tiental Erosabels en enkele groepen decoraties. In het portaal daarachter een groot aantal Nederlandse onderscheidingstekenen en herinneringsmedailles, waarvan U er een aantal direct herkent doordat deze zich ook in Uw verzameling kunnen bevinden, maar waar ook hele reeksen van de zeldzaamste stukken worden getoond zoals b.v. alle typen Museummedaille en het draagteken voor Menslievend Hulpbetoon.

Nog een trap op, ook weer de wanden gesierd door portretten w.o. de Generaal van Heutsz, opzij nogmaals een kleine vitrine met vier Erosabels van officieren van de Koninklijke Marine en ook een kast met enkele zeer kostbare curiosa, waaronder een aantal oude borden of schalen met in prachtige kleuren afbeeldingen en emblemen van de oude Russische Keizerlijke orden.

Dan betreedt U de eigenlijke grote museumzalen. De buitengewoon fraaie aankleding, de sfeervolle rustgevende inrichting van de vertrekken en de opstelling van de perfect verlichte vitrines,

welke op zichzelf heel onopvallend zijn gehouden om de gehele aandacht te richten op de kostbaarheden in de vakken, het geheel doet U slechts aarzelend nader treden, de eerste aanblik van de alom glanzende en schitterende ordetekenen, linten en kokenen laat U een ogenblik sprakeloos stilstaan. Het is dan de vriendelijke stem van Mevrouw VAN KERKHOF, die U als charmante gastvrouwe verwelkomt, die U de weg wijst om in de juiste, historische volgorde Uw rondgang aan te vangen.

De oudste herinneringsstukken stammen uit de tijd van de Republiek der Verenigde Nederlanden. Een tijdperk zonder ridderorden maar hier toch vertegenwoordigd door een aantal zeer zeldzame en dus ook zeer kostbare beloningspenningen en ambassadourspenningen. Onderaan als laatste vertegenwoordigers van dit tijdperk enkele exemplaren van de Doggersbankmedaille, te beschouwen als de eerste Nederlandse decoratie welke voor een bepaald wapenfeit aan een aantal personen werd verleend.

U kent Uw geschiedenis - Koning Lodewijk Napoleon ziet met een ietwat weemoedige blik, niet onvriendelijk toch, op U neer als U zich buigt over de vitrine met ordetekenen door hem ingesteld en door zijn hand gespeld op de borst van goede vaderlanders van zijn kortstondige rijk. U weet het nog, niet geheel naar de wensen van zijn machtige broeder de Keizer!

We vervolgen onze rondgang en komen bij dat korte, hevig bewogen tijdvak 1810-1813. 18 oktober 1811: Napoleon stelt op het Paleis te Amsterdam, ja zeker, ons eigen Paleis op de Dam, de Keizerlijke Orde van de Reunie in. Zwaar van symboliek, omwolkt van machtsdromen. Hier rijkelijk vertegenwoordigd en vergezeld van een bijzonder interessante documentatie in de schuifladen onder de grote vitrines. Vergeet U die vooral niet.

Dan volgen met het instellen van het Nieuwe Nederlandse bewind in de vorm van het Koninkrijk de toen ingestelde grote Orden: de Militaire Willemsorde en de Orde van de Nederlandse Leeuw, getoond in een magnifieke reeks modellen en klassen. De strijd om de vrijheid wordt verder nog weerspiegeld in reeksen veldtochten- en herinneringsmedailles, zowel 1813-1815 als het treurige vervolg 1830-1831. Ook de opbouw van het Rijk Overzee vindt hier zijn weerspiegeling, Atjeh, Bonjol, Lombok, vele namen, vele jaartallen.

Parallel met de echt Nederlandse Orden lopen de Orde van de Eikenkroon van Luxemburg en de Gouden Leeuw van Nassau. In 1892 volgt dan nog de Orde van Oranje-Nassau en in 1905 de Huisorde van Oranje.

U loopt als verzamelaar likkebaardend langs de vitrines met nagenoeg complete reeksen, in de fraaiste uitvoeringen, zorgvuldig geschikt in fraaie belichting voorzien van een duidelijke beschrijving naar tijdperk, type, klasse. Vele beroemde namen uit ons verleden staan erbij vermeld. Daar tussendoor in andere vitrines curiosa en documenten, ontwerptekeningen, diploma's en penningen. Wat heeft die man toch voorgehad die een vals diploma van zijn benoeming tot Ridder in de Militaire Willemsorde liet drukken? Gelukkig is ook dat bewaard gebleven.

Verder treft U in de eerste zaal nog enkele vitrines met buitenlandse ordetekenen aan, o.a. een aantal Engelse Grootkruisen met kokenen.

Dan betreedt U de tweede zaal. De gehele middenruimte wordt daar ingenomen door een zeer grote vitrinekast met vele vakken, bevattende alle onderscheidingen van wijlen Koningin Wilhelmina, door Hare Majesteit de Koningin in bruikleen ter beschikking gesteld. U nadert deze vitrine met gevoelens van eerbied en schroom, en al Uw eerste blik valt op een onderscheiding, welke U tot in het hart zal beroeren. Het is het Grootkruis van de Militaire Willemsorde. Wie herinnert zich niet de bijzondere plaats welke Koningin Wilhelmina in de jaren 1940-1945 innam, de taak welke Zij toen te vervullen had. U hoort misschien nog Haar hoge stem over Radio Oranje,

U ziet weer al die beelden uit die zware jaren, de grensoverschrijding over die met witsel gemarkeerde grensstreep in Putte, alles weer. Velen hebben pas achteraf bésef gekregen wat die jaren voor de Koningin moeten hebben betekend. U hoort dan de stem van de nieuwe Koningin, 6 september 1948 in de Nieuwe Kerk te Amsterdam, waar Zij Haar Moeder mededeling doet, dat het eerste regeringsbesluit dat Zij als nieuwe Koningin tekende de benoeming van Prinses Wilhelmina was tot Ridder der Militaire Willemsorde Eerste Klasse. Daar liggen ze dan, de borstster, het juweel en het grootkruislint.

U blijft even in gepeins verzonken staan, langzaam pas dringt tot U door hoe fraai deze ordetekenen zijn, welk een prachtig juweliersweerk! Waarlijk Koninklijk. U leest het bijschrift. Dat brengt U een nieuwe verrassing! De onderscheidingstekenen van Prinses Wilhelmina werden eerder gedragen door Haar Grootvader! De Prins van Oranje uit de roemvolle dagen van Quatre Bras en Waterloo - de allereerste benoeming in de toen nieuw gestichte orde! U ziet in zo'n klein detail, een schijnbaar nietige zaak, de grote lijn der geschiedenis weer. Van de vele vitrines in dit prachtige museum is deze voor mij de meest treffende!

Vervolgens vindt U in die grote middenvitrine een prachtige collectie ordetekenen, grootkruisen, kettenen, met flonkerende edelstenen bezette juwelen, meer dan vijftig, alles bijeen. Daartussen óók een eenvoudig bronzen kruisje: het Mobilisatiekruis 1914-1918! Het geheel weerspiegeling van een geschiedkundig zeer belangrijk tijdperk, van een waarlijk vorstelijk verstenleven, met alle daarbij behorende en daaraan verschuldigde hulde, eerbetoon en ook herinnering en verdienste. Landen, verstenhuizen, orden welke al lang niet meer bestaan zijn hier nog vertegenwoordigd. Wat een gelukkige gedachte juist deze collectie uit het bijna ontoegankelijke Koninklijke Huisarchief in dit museum ten toon te stellen, waarmede zowel een eerbewijs aan de Vorstin wordt gebracht als op zeer bijzondere wijze Haar herinnering levendig wordt gehouden. Wel moet mij van het hart dat het zien van deze schatten ook het verlangen wekker maakt de overige Koninklijke bezittingen, afkomstig van de Stadhouderlijke Prinsen en de Koningen, Koninginnen en Prinsen van de 19de en 20ste Eeuw in ogenschouw te mogen nemen! Misschien een droom, welke in de toekomst nog eens werkelijkheid kan worden?

Na enige tijd al Uw aandacht aan de grote middenvitrine te hebben gegeven ontmoet Uw verder dwalende blik langs de zijwanden nog een achttal dubbele vitrines, waarin een keur van buitenlandse ordetekenen ligt te glanzen en te schitteren. Alle grote verstenhuizen, alle Europese staten zijn hier aanwezig, vaak al met oude, gedateerde exemplaren, prachtig juweliersweerk uit de vorige eeuw. Ik kan het U niet allemaal opsommen, Rusland, Pruisen, Frankrijk, Brazilië, Oostenrijk, Spanje en Portugal, ook de oude Duitse staten. U volgt de draad van de Europese geschiedenis van de 18de en 19de eeuw, de symbolen van macht, roem, eer en glorie liggen nu stil in hun veilige vitrines, ver van het gewoel van die dagen - maar zij zijn er bijgeweest. Op deze ereteekenen heeft de blik van Napoleon gerust, of Metternich, of Wellington of..... Uw fantasie kan hier licht op hol slaan! U bent op een plaats waar de historie U omringt! Zie het portret van de jeugdige van Speijk. Hij kijkt U zelfbewust aan, op zijn borst reeds een blijk van Koninklijk welbehagen, juist door hem zo vurig begeerd! Het hoge voorhoofd nog niet overschaduwd door die afschuwelijke beslissing - de lont in het kruit!

In een zijvertrek staren andere mannen U koel in de ogen, ook zij zelfbewust, plechtig zelfs. Hier staan enkele ja, ik zoek het juiste woord, poppen is niet goed, beelden gaat te ver, maar ach, U ziet het zelf wel - dus'.....met de statie-unieformen van de Ridders van de Malthezer, Johannieter en Duitse Orde, benevens enige velduniformen uit de tijd 1914-1918. Ook hier ontbreken de schitterende ordetekenen niet: getoond op de meest verantwoorde

wijze, zoals ze worden gedragen op het uniform van de Orderidders op hoogtijdagen en bij de grote plechtigheden van de Orde. Ook hier word weer de uiterste zorg besteed aan opstelling, entourage en belichting.

Rest mereond: U vindt hier op een zeer bijzondere wijze een deel van onze historie bewaard en getoond op een wijze, welke dit museum tot een van de fraaiste van ons land maakt - en ik zeg dat echt niet met zoveel nadruk omdat ik nu ook zelf onderscheidingen verzamel. Ik heb U opgeroepen tot het ondernemen van een bedevaart, allereerst om ook U deelachtig te laten worden aan de vreugde welke een bezoek aan dit museum U zonder twijfel zal schenken. Bezoekuren zijn op dinsdag, donderdag en zaterdag van 14.00 uur tot 17.00 uur en U moet echt zorgen om klokslag 2 uur aan de bel te trekken - want U hebt die drie uur ten volle nodig en alle schatten in ogenschouw te nemen. Natuurlijk, ik zie U zaterdag wel, 2 uur.

J.C.C. BURGER
Afdelings-corrospondent.

B. STUDIE AFDELING K.N.I.L.

Het Koninklijk Militair Invalidenhuis op BRONBEEK

I. Inleiding.

"Bronbeek" was oorspronkelijk een landgoed, een van de velen, waarmede de Velperweg te Arnhem vroeger was gegarneerd.

Volgens A. MARKUS in diens boek "Arnhem omstreeks het midden der vorige eeuw", zojuist in facsimile herdrukt 1), was Bronbeek "voordat het huis door den Heer VERKOUTEREN in 1847 tot eene villa was herbouwd, een bescheiden wit huisje, dat aangenaam tussen het hooge geboomte gelegen was". Wie vóór 1847 eigenaar was is onbekend. Wel bekend is, dat een der vorige eigenaars ± 1830 het stuk toenmaals woeste grond begon te ontginnen, er een eenvoudig woonhuis op bouwde en er een uitspanning ging exploiteren. Deze eigenaar gaf zijn bezit, hiertoe geïnspireerd door de beek, welke er ontsprong, de naam "Bronbeek", een naam welke thans nationaal, doch ook internationaal een begrip is geworden.

Na sedert 1847 nog tweemaal van eigenaar te zijn verwisseld, werd het landgoed in 1853 door Koning Willem III aangekocht als zomerverblijf voor zijn moeder, Koningin Anna Paulowna 2), die er echter - hoewel zij elk jaar des zomers enige maanden te Arnhem verbleef - nimmer heeft gewoond. Zij verkoos te verblijven in het toenmalige hotel "Bellevue" aan de Utrechtseweg 3).

Hoewel Koning Willem III zelf slechts een drietal maanden in 1854 op Bronbeek schijnt te hebben vertoefd (een adresboek uit dat jaar vermeldt hem als inwoner van Arnhem; Arnhems gemeentearchief), heeft hij er, blijkens de bij het Koninklijk Huisarchief berustende jaarrekeningen, sedert 1854 veel aan laten verbeteren. Hij liet het woonhuis in- en uitwendig verfraaien en uitbreiden.
(De gordijnen, welke nu nog in de z.g. "blauwe salon" - oorspronkelijk balzaal - hangen, zijn o.m. uit deze tijd)

Aan het oorsponkelijk kubusvormige huis uit 1847 liet hij twee zijvleugels bouwen en een voorgalerij aanbrengen, zodat het geheel een fauxair van een Indisch

huis kreeg. Dit laatste verdient daarom opmerking, omdat in 1856, toen de verbouwing werd voltooid, de Koning nog in 't geheel geen voornemens koesterde om ooit zijn landgoed de huidige bestemming te geven. Uit de hier besproken tijd dateert eveneens het Japanse gelakte eetkamermeubilair, een geschenk van de Keizer van Japan aan Koning Willem III.

In 1859 wordt "Bronbeek" bekend door het verblijf van Z.H.K. Henri Charles Ferdinand Marie Dieudonné d'Artois ("l'enfant du miracle"), Hertog van Bordeaux, Graaf van Chambord, de toenmalige Bourbon-pretendent voor de Franse troon en diens gemalin, Thérèse van Oostenrijk-Modena, tijdens de oorlog tussen Oostenrijk en Sardinië van juni tot september 1859, welke, gelijk bekend, met de débacle van Solferino eindigde. In deze oorlog koos het Frankrijk van Napoleon III de zijde van Sardinië.

Normaal in Oostenrijk verblijvende, meende de Prins er het verstandigst aan te doen het verloop van deze oorlog in het buitenland af te wachten, waartoe hem - na zich aanvankelijk in een toenmaals bekend Arnhems hotel ("De Zon") te hebben gevestigd - door de Nederlandse koning gastvrijheid op "Bronbeek" werd aangeboden. Na de voor Oostenrijk minder succesvolle afloop van de oorlog vertrok hij in september weer naar dat land.

Noten bij deel I.

1) A.Markus: "Arnhem omstreeks het midden van de vorige eeuw"; met geschiedkundige aantekeningen, MCMVII (p.501).
2) Een borstbeeld in gips van Anna Paulowna bevindt zich in het Rijksmuseum Bronbeek. Het is een copie van het marmeren beeld, dat zich in het Kon. Huisarchief bevindt. Mogelijk weet een onzer lezers de naam van de beeldhouwer?
3) Vóór dit hotel bevond zich een standbeeld van Koning Willem II, dat reeds sedert jaren in de tuin van "Bronbeek" is geplaatst (en waarvan het eromheen geplaatste 19e eeuwse hekwerk blijkens binnengekomen reacties reden tot ergernis begint te geven!)

II. De stichting van het Koloniaal Militair Invalidenhuis.

In de 105 jaar van zijn bestaan is over het thans geheten KONINKLIJK MILITAIR INVALIDENHUIS héél weinig geschreven. Behalve het ter gelegenheid van het eeuwfeest in 1963 door de toenmalige hoofdredacteur van de Legerkoerier, Majoor der Infanterie J.G. RAATGEVER geschreven Jubileumboekje (uitverkocht) en een overigens summier artikel in de ENCYCLOPEDIE VOOR NEDERLANDS-INDIE, zijn we bij mijn weten aangewezen op de in 1881 verschenen prachtuitgave: "Het Koloniaal Militair Invalidenhuis op Bronbeek", van de hand van de eerste Commandant, Generaal-Majoor tit. J.C.J. SMITS (RMW03, E.S.) Dit boek is nog slechts antiquarisch verkrijgbaar.
De waarde van dit boek ligt - behalve in de illustraties- in de zeer duidelijke documentatie m.b.t. het leven der oud-soldaten op "Bronbeek" in de eerste 20 jaren van zijn bestaan en in het krijgsgeschiedkundige gedeelte. Zulks naar aanleiding van toen reeds in het museum geplaatste voorwerpen.

Uiteraard kon Gen. Smits voor zijn boek niet beschikken over archiefstukken van het kabinetsarchief van de Koning en van het Ministerie van Koloniën, welke toen nog geen 25 jaar oud waren.

Door vriendelijke bemiddeling van de Rijksarchivaris van de 2e Afdeling, Mr. A.E.M. RIBBERINK en de beheerder van het hulpdepot van het Algemeen Rijksarchief te Schaarsbergen, de heer H.G. WONDAAL, heeft schrijver dezes hiertoe toegang verkregen en hetgeen in deze stukken werd aangetroffen leek hem belangwekkend genoeg om in een volgend artikel nader te worden uitgewerkt.

De afdelingscorrespondent
W.R. van der WEIDE.

C. STUDIEAFDELING "TWEEDE WERELDOORLOG"

Het doet het bestuur veel genoegen hieronder de eerste pennevruchten van de afdelings-correspondent van de nieuwopgerichte studieafdeling "Tweede Wereldoorlog" te mogen aanbevelen in Uw aandacht. Gaarne wensen wij de heer BERLEMON succes in zijn werk. Wij roepen de leden op hem alle medewerking te verlenen!

Correspondent: J.H.M. BERLEMON, Paramaribostraat 63, Leiden.

TER INTRODUCTIE

Gaarne wil ik Uw aandacht voor het volgende vragen:
Het tijdvak 1940-1945 is een periode in onze geschiedenis, die velen met afschuw gedenken. Echter werd ook deze periode (zoals zo vaak in onze geschiedenis) door de grootheid en kleinheid van ons volk gekenmerkt.
Grootheid, omdat gebleken is waartoe de mens in staat is, gedreven door de overtuiging dat 't goede het van het kwade wint, ja zelfs bereid tot het allerhoogste: zijn leven te geven.
Kleinheid doordat om welke redenen dan ook de andere zijde werd gekozen.
Ik wil echter in de studie-afdeling Tweede Wereldoorlog voorlopig alleen de militaire aspecten van Nederland met behulp van U geinteresseerde, onder de loupe te nemen. Het is dan noodzakelijk deze periode in verschillende rubrieken onder te brengen, te weten:

Rubriek A : Nederland in de meidagen van 1940.
B : Nederlands militair (politiek) beleid in Londen.
C : Kon.Ned.Brigade "Prinses Irene", no. 2 (Dutch) Troop van 10 I.A.Commando, Korps Insulinde, Para-Cie "Noothoven van Goor" en V.H.K.
D : K.N.I.L. 1942-1945.
E : Kon. Marine 1940-1945
F : Nederlandse B.S., waaruit voortvloeiend de afdn. Brabant, Limburg v.d. Stoottroepen, Bataljon "Rudolph Fassaert" etc.
G : Uitrusting, bewapening en uniformering van de Nederlandse Strijdkrachten 1939-1945.

U ziet dat er in deze studie-afdeling talloze raakpunten liggen met andere studieafdelingen. We hopen dan ook op een prettige samenwerking!
Wilt U na het lezen van het bovenstaande meedoen?
Heeft U wetenswaardigheden voor- of vragen aan deze studie-afdeling?. Mag ik dan Uw naam, beroep of kwaliteit, adres en de door U gekozen letter(s) van de rubriek(en) waarin U geinteresseerd bent zo spoedig mogelijk van U vernemen?

-16-

Hopende een goed gehoor bij U te vinden wil ik sluiten met de opmerking, dat de mannen en vrouwen die daadwerkelijk in in deze periode streden, werkten en sneuvelden onze belangstelling zeker verdienen!

J.H.M. BERLEMON.

D. STUDIEAFDELING KONINKLIJKE LUCHTMACHT

Woord vooraf.
Onderstaand het eerste werkstuk van deze studie-afdeling. Na publicatie van de oproep tot medewerking in het april-nummer van "Mars et Historia", begint de studie-afdeling KLu een klein beetje vorm aan te nemen. Vrijwel allen, die zich meldden zijn in hoofdzaak geinteresseerd in de vliegende onderdelen van de KLu en hun materieel. Ondanks het feit, dat de Sectie Krijgsgeschiedenis van de Luchtmachtstaf bezig is met een aantal belangwekkende studies en reeds veel heeft doen publiceren, blijft er nog enorm veel werk over voor onze studie-afdeling. Daarom nogmaals: Meldt U aan voor medewerking!
Rest ons nog dank te brengen aan Lnt kol LUTZ, de heer FLINTERMAN en Lnt kol VERSPOOR voor de medewerking bij het samenstellen van onderstaande studie.

323 SQUADRON KONINKLIJKE LUCHTMACHT

Op 27 juni 1947 sloot de Nederlandse regering het eerste contract af met de Engelse Gloster fabrieken voor de levering van Meteor Mk4 jachtvliegtuigen; een contract, dat in de jaren 1948 t/m 1950 werd gevolgd door nog drie contracten met Gloster en één met het Engelse Ministry of Supply. De vijf contracten regelden de levering van in totaal 66 Meteor Mk4's (waarvan 28 ex RAF via het Ministry of Supply), bestemd voor de uitrusting van vier op te richten jachtsquadrons (323 t/m 326 sqdn.)
Op 27 juni 1943 werden de eerste 3 Meteors overgevlogen naar de vliegbasis Twenthe, waar ze werden ingedeeld bij de Jachtvliegschool (JVS); de conversie van de vliegers kon beginnen. Dit laatste stagneerde echter door het ontbreken van deskundige instructeurs (de JVS-instructeurs moesten nog worden omgeschoold) en het ontbreken van Meteor-tweezitters. Dat de omscholing toch vrij vlot en vrijwel zonder ongelukken verliep, was uitsluitend te danken aan het feit, dat in de aanvangsperiode alleen ervaren vliegers werden opgeleid. Pas later werden de jonge vliegers op de Meteor "losgemaakt", waarbij zéér véél ongelukken gebeurden, in het bijzonder tijdens de instructie betreffende het vliegen op één motor.
Op 15 november was de conversie zover gevorderd, dat 323 sqdn Nederlands eerste operationele straaljagersquadron kon worden opgericht. Na een korte operationele training vertrok het squadron onder commando van de toenmalige Majoor Flinterman, die het commando van 323 squadron overdroeg aan de Maj.vlieger Linzel. Op Leeuwarden h erste intussen de ware pioniersgeest, één en al improvisatie, van enige paraatheid was geen sprake. De vliegge-reedheid was door gebrek aan onderdelen en gereedschappen bedroevend laag en dat terwijl het squadron met zo'n 11 toestellen zwaar onderbezet was. Met veel oefenen probeerde men de paraatheid wat op te voeren, maar veel hielp het niet. Wel deed het squadron veel ervaring op door deelname aan grote internationale oefeningen als "Operation Foil" (juni 49), "Operation Bulldog" (sept. 49), en "Cupola" (aug. 50).

Mei 1950 werd 323 overgeplaatst naar Twenthe, waar het dienst ging doen als schietschool. De jachtvliegschool leerlingen kregen nu bij 323 een deel van hun schietopleiding, n.l.het z.g. fototschieten (camera-gunshoooting), welke opleiding werd afgesloten met een periode echt schieten op de Vliehors. Dit deel van de schietopleiding vond plaats op Leeuwarden. April 1952 ging het squadron terug naar Leeuwarden en werd op Twenthe vervangen door 326 squadron. De leerlingvliegers bestemd voor de jachtsquadrons (324, 325 op Leeuwarden, 326 op Twenthe, 327 en 328 op Soesterberg) kregen van nu af, na hun 40-urige Meteor-training bij de JVS, hun schietopleiding bij 323 op Leeuwarden.
In 1951 kreeg 323 de eerste serie toestellen van een nieuw type Meteor, n.l. de door Fokker in licensie gebouwde Meteor Mk8. De Pioniertijd was nu voorgoed over, de onderdelenpositie en de grond-uitrusting waren nu redelijk en er waren meer en betrouwbaarder kisten. (Ook kreeg het squadron enkele tweezitters, wat o.m. het instrument-vliegen ten goede kwam.) Er was geen vlieger, die de overgang naar de Mk8 betreurde, de cockpits die met de hand moesten worden dichtge-zwengeld werden niet bepaald gemist en een schietstoel was wel zo prettig. De meeste Meteor Mk4's bleven, naast de nieuwe Mk8's, nog tot omstreeks 1955 in dienst, dit ten behoeve van de "schietschool".
Bekend werden de Mk8's van het squadron door het in 1955 opgerichte stuntteam, waarin vlogen: Majoor P. Verspoor (de toenmalige squadron-commandant, leader van het team), Kap F. v.d. Vijgh (in '56 als Maj. commandant 323), aoo H.J. Mulder, sm A.A. de Bie, sm R.L. van Beers en sgt P. Jansen (reserve en solo). Het team demonstreerde o.a. te Sydenham (bij Belfast), 11 juni 1955, waar sgt Jansen de toeschouwers voor het eerst van zijn soloact verstomd liet staan. Helaas wedr het team korte tijd later ontbonden, hoewel zijn 5 Meteors (met hun rood, witte beschildering en de squadronemblemen op de motorgondels de trots van het squadron) nog lange tijd hun teambeschildering behielden. (o.a. de Y9,-18 en-30).
Eind 1957 betekende voor 323 de introductie van de Hawker Hunter Mk4, evenals de Meteor Mk8 door Fokker in licensie gebouwd. In totaal kreeg het squadron eind '57 en '58 zo'n 35 Hunters, waarvan zo'n 10 ex 324 sqdn, 2ex 325 en 21 nieuw van Fokker. De meeste Meteors werden tussen januari '58 en juli '58 afgeschreven en vervangen; hoewel enigen nog een jaar in dienst bleven en werden gebruikt voor het voor het slepen van schietvlaggen. De laatste sleepkist ging officieel al in juli 1959 uit dienst, maar onofficieel vlogen enkele sleep-Meteors nog tot 1960. (zo werden sept. en okt. '59 nog door Meteors schietvlaggen gesleept tijdens de schietherhalingen van resp. 325 en 322 squadron. De toestel-len behoorden toen waarschijnlijk bij de basis-vlucht van Leeuwarden en niet meer bij 323 squadron).
Druk sleepwerk had het squadron tijdens de NATO schietwedstrijden op Leeuwarden zomer '61 en '62. In 1961 deed voor 323 aan deze competitie mee de toenmalige Kap W. HEITMEYER, de vlieger, die 17 november 1964 zo tragisch om het leven kwam door een defect aan het zuurstofsysteem van zijn Starfighter.
Eén van de hoogtepunten uit de Huntertijd van 323 was het halen van 1000 uur met de Hunter N113, de eerste Klu Hunter die 1000 vlieguren haalde. Dit gebeurde 12 november 1962, vlieger van de N113 was "Bill" Heitmeyer, toen (als Majoor) squadroncommandant. Helaas was dit de laatste "highlight"; nadat in de zomer '62 was begonnen met een dras-

tische inkrimping van het squadron, werd het maart 1963 "non-operational" verklaard. Slechts 10 Hunters waren nu nog over, waarmee werd doorgevlogen, nu als een soort "target-facilitiesflight" (alleen sleep- en doelvluchten), tot de definitieve opheffing op 1 september 1963. Op 30 augustus 1963 maakte de Hunter N-106 de laatste vlucht van 323..... Lang duurde de opheffing niet; omstreeks november 1963 werd het squadron opnieuw geformeerd op de vliegbasis Twenthe, waar werd begonnen met de conversie op de Lockheed F-104G Starfighter. Op 11 maart 1964 was het 323 embleem (Diane) voor het eerst weer in de lucht, bevestigd op de staart van de Starfighter D-809. Op 17 maart keerde 323, onder commando van Maj. VAN GASTEL, terug naar Leeuwarden.

P.G. BOER.

Noot a: de benaming jachtsquadron werd in 1955 gewijzigd in dagjagersquadron, bij de heroprichting als F104G squadron werd het 323 AWX squadron (all-weather).

b: Jachtgroep-Noord bestond uit: 324 sq. (opgericht 1-5-49), 325 sq (opger. 15-11-49) en 326 sq (opgericht 1-4-50). Alle sqdn's aanv. Meteor Mk4's, later Mk8's.
Jachtgroep-Zuid bestond na voltooiing in 1954 uit: 327 sq (opger. 1-12-50), 328 sq (opger. 15-5-51) en een Amerikaans "Sabre" squadron (kwam 1-11-54 naar Nederland), 327 sq. enkele maanden Mk4's, daarna Mk8's, 328 sq direct Mk8's.

Meteor Mk VII (dual) die gevlogen hebben bij No. 323 Squadron

KLu.Nr.	RAF ser.	Indienst	Afgeschreven	
I-7	-	22-11-49	16-11-54	startongeval(niet bij 323)
I-11	WH165	14-02-52	21-05-59	
I-12	WH203	14-02-52	22-08-58	
I-14	WH196	02-04-52	20-01-59	Naar MLD
I-18	WH469	20-11-52	10-12-58	Naar MLD
I-303	WH487	24-03-53	02-06-59	
I-304	WG998	31-03-53	14-03-59	Naar MLD
I-306	WL426	29-04-53	10-12-58	Naar MLD
I-307	WN315	29-04-53	24-11-58	
I-325	-	02-01-56	19-05-58	

Meteor Mk IV die bij No. 323 Squadron hebben gevlogen.

I-23	-	16-09-48	07-06-57	
I-27	-	27-07-48	07-06-57	
I-28	-	16-09-48	07-06-57	
I-31	-	18-01-49	22-05-51	Botsing
I-32	-	18-01-49	12-04-57	
I-33	-	18-01-49	12-01-57	crash (niet bij 323)
I-34	-	18-01-49	28-01-51	crash
I-35	-	18-01-49	25-03-52	crash
I-36	-	18-01-49	23-05-52	crash
I-37	-	18-01-49	07-06-57	
I-38	-	18-01-49	06-02-50	crash
I-39	-	10-02-49	07-06-57	
I-40	-	21-02-49	12-04-57	
I-41	-	10-02-49	07-06-57	
I-44	-	09-03-49	07-06-57	
I-47	-	06-05-49	27-06-50	

I-48	-	06-05-49	06-04-57	
I-50	-	02-06-49	07-06-57	
I-51	-	18-06-49	07-06-57	
I-53	-	18-06-49	07-06-57	
I-54	-	18-06-49	07-06-57	
I-57	VZ395	16-01-50	12-04-55	
I-60	VZ387	07-02-50	07-06-57	
I-62	VZ388	07-02-50	07-06-57	
I-63	VZ390	17-02-50	27-02-52	crash
I-64	VZ399	17-02-50	25-01-52	
I-65	VW309	13-04-50	07-06-57	
I-66	VW286	28-04-50	06-02-53	
I-67	VZ398	28-04-50	18-05-53	startongeval (niet bij 323)
I-69	VZ409	28-04-50	01-03-51	
I-70	VZ408	20-05-50	07-06-57	
I-71	VW288	20-05-50	07-06-57	
I-72	VW264	20-05-50	07-06-57	
I-73	VW291	13-07-50	16-12-53	crash
I-74	VW310	13-07-50	07-06-57	
I-75	VW313	13-07-50	28-02-57	crash (niet bij 323)
I-76	VT333	13-07-50	07-06-57	
I-80	VW296	07-09-50	07-06-57	
I-79	VW295	07-09-50	06-04-57	

Noot: I-21 t/m I-55 direct van Gloster
I-56 t/m I-80 overgenomen van de RAF.
Alle bovenvermelde machines hebben gedurende langere of kortere tijd bij No 323 Squadron gevlogen, zowel als bij andere squadrons.

Meteor Mk8's, die gevlogen hebben bij No 323 Squadron

KLu nr.	RAF ser.	In dienst	Afgeschreven
I-90	WF697	26-07-51	26-04-58
I-91	WF698	26-07-51	26-04-58
I-92	WF699	26-07-51	03-04-54 crash

Machines gebouwd bij Fokker.

KLu nr.	Fabr.nr.	In dienst	Afgeschreven
I-102	6326	12-01-51	21-03-58
I-103	6327	12-01-51	16-01-58
I-105	6330	27-01-51	09-07-58
I-106	6331	18-01-51	24-06-58
I-110	6342	06-02-51	22-07-58
I-113	6347	18-04-51	14-05-58
I-114	6353	31-03-51	17-02-58
I-116	6359	17-05-51	07-01-57 crash
I-117	6360	18-05-51	24-06-58
I-118	6365	26-05-51	22-02-58
I-123	6370	07-06-51	22-02-58
I-124	6371	05-07-51	14-02-58
I-125	6372	14-06-51	03-02-58
I-127	6374	10-07-51	15-07-58
I-131	6379	06-09-51	22-02-58
I-133	6381	12-10-51	09-04-58
I-134	6382	05-12-51	28-01-58
I-141	6395	28-01-52	21-05-58
I-142	6396	22-10-51	13-11-58
I-145	6399	22-11-51	25-06-58
I-147	6401	11-12-51	21-03-58
I-148	6402	01-02-52	29-01-58
I-149	6403	25-01-52	02-05-58
I-151	-	20-02-52	09-04-58
I-152	-	12-03-52	08-07-58

I-154	-	16-04-52	03-02-58
I-156	-	17-04-52	21-03-58
I-162	-	07-05-52	16-01-58
I-163	-	13-05-52	15-06-53 crash (niet bij 323)
I-164	-	06-05-52	21-03-58
I-165	-	16-05-52	04-12-52 crash
I-166	-	05-06-52	24-06-58
I-168	-	09-06-52	05-03-58
I-170	-	05-06-52	04-07-58
I-173	-	11-07-52	04-07-58
I-174	-	09-07-52	16-01-58
I-175	-	09-07-52	03-04-54 crash
I-177	-	08-08-52	26-04-58
I-178	-	08-08-52	26-04-58
I-179	-	11-08-52	15-01-58
I-180	-	06-08-52	09-11-56 crash (niet bij 323)
I-182	-	10-01-53	30-07-55 crash
I-183	-	09-03-53	26-04-58
I-185	-	16-03-53	04-07-58
I-186	-	28-01-53	26-04-58
I-190	-	29-01-53	21-05-58
I-191	-	27-02-53	13-06-57 crash
I-194	-	07-03-53	22-02-58
I-195	-	21-01-53	16-01-58
I-196	-	21-01-53	14-05-58
I-197	-	21-01-53	12-01-59
I-198	-	21-01-53	09-04-58
I-200	-	21-01-53	14-05-59

Meteor MK8's, die gevlogen hebben bij No 323 Squadron Deel2

KLu nr.	Fabr. nr.	In dienst	Afgeschreven
I-201	-	31-01-53	15-11-58
I-202	-	31-01-53	18-07-57
I-203	-	31-01-53	30-05-58
I-205	-	31-01-53	04-06-59
I-207	-	14-03-53	06-07-59
I-209	-	14-03-53	06-05-59
I-210	-	14-03-53	03-12-58
I-213	-	10-06-53	05-05-59
I-214	-	15-06-53	13-12-57
I-215	-	16-06-53	12-12-57
I-216	-	15-06-53	02-06-59
I-219	-	01-08-53	19-12-58 crash
I-221	-	31-08-53	23-05-59
I-222	-	27-08-53	21-05-59
I-225	-	09-09-53	12-08-58
I-226	-	26-09-53	22-02-58
I-229	-	25-09-53	16-09-58
I-232	-	20-10-53	22-04-59
I-233	-	20-10-53	11-12-57
I-235	-	26-11-53	13-01-58 crash (niet bij 323)
I-239	-	21-12-53	22-02-58
I-247	-	31-01-54	15-11-58
I-250	-	31-01-54	21-08-58
I-251	-	31-01-54	16-09-58

Noot. Alle bovenvermelde machines hebben gedurende langere of kortere tijd bij No. 323 Squadron gevlogen, zowel als bij andere squadrons.

E. STUDIEAFDELING MILITAIRE MUZIEK

1. Voor de vele belangstellenden in de militaire muziek verscheen bij de uitgev. "Kurt Vowinkel Verlag", Necktargemund, W.Dld., een uitermate interessant boek onder de titel, "Armeemärsche". Het is geschreven door Joachim Toeche-Mittler, 'n expert op het gebied van de Duitse mil. muziek, hetgeen wel blijkt uit de tot in details verzorgde uitwerking van het behandelde onderwerp. 124 Foto's van muziekkorpsen van het Duitse leger maken het boek mede tot een bron van informaties.

2. Nieuwe gramofoonplaten.

a. Bij Telefunken verscheen - naar de reclame vermeldt! - de eerste gramofoonplaat ter wereld met historische marsen in originele bezetting en naar de oudste partituren. De plaat is genoemd "Marschmusik am Brandenburgisch-Preussischen Hofe 1685-1823" en bevat o.m.:"Dessauer Marsch - Der Hohemfriedberger - Märsche der Regimenter "Prinz Heinrich", "Prinz Ferdinand", und "Jung Bornstedt" - Alte Fassung des Coburger Josias-Marsches. Uitvoerenden: Blazers van het Heeresmusikkorps 6 te Hamburg olv Maj Jog. Schade. Bestelnummer: SLT 43.104-B. Prijs DM 21.-

b. 'n Plaat van "The Van Doos-band of the Royal 22d Regiment", Canada, olv Capt Armand Fermand CB, werd uitgegeven door RCA Victor (PC/PCS 1007), prijs 37/6d. Het is een goede plaat van dit Frans-Canadese regiment. Vele der opgenomen nummers zijn oude favorieten, maar er zijn ook nieuwe bij, zoals "Mon Ami", gecomponeerd door Capt Charles O'Neill Voorts "Genevieve" gecomponeerd door de dirigent en de "Slow march of the 22d Regiment" van C.E. Gadbois.

c. Decca gaf een plaat uit van de "Grenadier Guards Band" getiteld "Sousa", vol met de excellente marsen van deze componist. Nr. Decca LK 4910 of (stereo) PFS 4134, Pr.32/2d.

F.v.L.

V. MILITARIADE, Wetenswaardigheden over onze hobby's.

A. Van A.A. Johnston (Military Books and Prints) Pitney, Langport, Somerset, England, ontvingen we een aantal lijsten met aangeboden militaria. Speciale aandacht wordt gevraagd voor de herdrukte kleurenplaten van Knötel op uniformkundig gebied. Er zijn tot op heden zo'n 70-tal platen herdrukt. De herdruk is op glanskarton, groot formaat (±20x28 cm). Fouten in de oorspronkelijke uitgave zijn gecorrigeerd. Prijs per stuk 10/6d. Andere series uniformplaten, die Johnston te koop aanbiedt zijn:

1. "Le Plumet" -prenten (Les uniformes speciaux, les drapeaux et étandards sous le premier Empire). Per stuk 14/- (nr. 24 van deze serie is "Aigle du 3 Grenadiers à pied (Hollandais) 1841-1813".
2. Serie "Heere der Vergangenheit" (18e eeuw en begin 19e eeuw) gepubliceerd door J.Olmes. Prijs per stuk 12/6d.
3. Risley-plates. De laatste uitgaven in deze serie stelt de Europese uniformen in N.Amerika voor. Prijs per stuk 13/- (afmetingen 11" x 8½").

4. Platen van Dr.F.G. Hourtoulle (Soldats et Uniformes du Premier Empire). Prijs per stuk 16/6d.
5. British uniforms of the Napoleontic Wars by L. Keeble (afmetingen 8 5/8"x 11 3/4"). Prijzen varieren van 10/- tot 15/- per stuk en bevatten ook Marine- en Mariniers-afbeeldingen

B. K.G. Wynn, 42 Esher drive, Littlehampton, Sussex, England, publiceerde lijst K met boeken en prenten, voor het overgrote deel m.b.t. de Britse strijdkrachten. Bij deze firma zijn ook de bekende Stadden-figuren te koop (54mm).

C. Van de maker der Wade-miniaturen, S.Wade (61 Brighton Road, Rathgar, Dublin 6, Ireland) ontwingen wij bericht, dat hij op bestelling 54mm figuren vervaardigt van ieder gewenst onderwerp. Geen twee figuren zijn gelijk, terwijl die miniatuur-figuren, die op 54mm schaal geproduceerd worden door andere firma's in Ierland of het Verenigd Koninkrijk, evenals Nazi-figuren niet vervaardigd worden.
De prijzen zijn:
1) beschilderde 54mm onbereden figuur op houten voetstuk, waarop benaming £ 2/10
2) beschilderde 54mm bereden figuur op houten voetstuk, waarop benaming £ 5/-
3) portikosten en verzendkosten voor iedere bestelling 5/-
De bestelde figuren moeten vooruit worden betaald. Het geld ontvangt U terug, indien het geleverde U niet bevalt. Gemiddelde aanmaak-tijd voor een figuur is 3 weken.

D. Van "Arms and armour press" (150 Broadfields Avenue, Edgware, Middlesex, England) ontvingen we de nieuwe boeken-catalogus (voorjaar 1968). Van de nieuwe publicaties vermelden wij:
1) "Rapiers" by Eric Valentine; 'n geillustreerd overzicht van de rapieren uit de 16e en 17e eeuw, 76 p., 58 foto's, 3 tekeningen. Prijs 25 s.
2) "The Fintlock Pistol" by F.Wilkinson; speciaal geschreven voor vuurwapen-verzamelaars, 76 p., zeer veel foto's en tekeningen. Prijs 25 s.
3) "Indian and Oriental Armour" by Lord Egerton of Tatton; 'n nieuwe uitgave van dit onmisbare boek voor hen, die de Oosterse wapens en wapenrusting bestuderen. Het is rijkelijk geillustreerd (rond 200 wapens zijn afgebeeld in kleur of zwart/wit). Prijs £ 5/10
4) "The Sherman" by Peter Chamberlain and Chris Ellis; 'n geillustreerde geschiedenis van de M4 Medium tank, waarin alle varianten (meer dan 100!) worden behandeld. 80 p. 87 foto's, 2 diagrammen, 6 tekeningen. Prijs 30 s.
5) "Red Army Uniforms and Insignia, 1944" 'n eerste openbare publicatie van dit oorsponkelijk beperkt uitgegeven boekje van het War Office, 40 p., meer dan 175 ill. Prijs 17/6
6) "Badges and Emblems of the British Forces, 1940", met bijna 350 afbeeldingen van badges van de Britse strijdkrachten (inclusief India, Canada, Suid-Afrika), 64 p., Prijs 16 s.
7) "Bayonets" by F,J.Stephens, 'n geillustreerde geschiedenis van de bajonet, 76 p., 134 foto's. Prijs 30 s.
8) "The Revolver" by Patrick Edward Dove, beschrijving, fabricage en gebruik van de Adams Revolver, 74 p., 6 gravures, Prijs 30 s.

E. Het Legermuseum zond ons het Jaarverslag 1967, waarin een uitvoerig overzicht wordt gegeven over de huisvesting, per-

soneelsbezetting, werkzaamheden, etc.
'n Speciaal compliment verdient het werk aan de Bibliotheek catalogus, waarvan onlangs deel IV werd verzonden. Deze unieke omvangrijke catalogus (20 delen) is voor iedere serieuze beoefenaar van 'n militair-historische hobby onmisbaar. U kunt er op intekenen tegen de prijs van *f* 5.-- per deel.
Het museumbezoek over 1967 bedroeg totaal 22.177 personen, ondanks het feit, dat Gebouw I (uit 1658) gedurende een groot aantal maanden moest worden gesloten i.v.m. gevaar voor instorting.
De stichting "Vrienden van het Legermuseum" kan gelukkig een groeiend aantal donateurs melden.
Teneinde het donateurschap binnen het bereik van een zo groot mogelijk aantal belangstellenden te brengen werd de jaarlijkse donatie vastgesteld op *f* 7.50 per jaar. Hiertegenover verleent het museum aan deze donateurs o.m. de volgende faciliteiten:
- permanente toegang tot Legermuseum en Armamentarium,
- jaarlijkse toezending van "Armamentaria"
- persoonlijke toegang tot de bibliotheek, de prenten collectie en documentatie.
- fotokopieën à la minute (tegen kostprijs) van elke gewenste afbeelding of tekst, dan wel reprodukties (ook in kleuren) op bestelling te leveren door het fotografisch atelier van het museum.

U kunt zich als donateur melden bij het Legermuseum, Pesthuislaan 7, Leiden, onder gelijktijdige storting van de donatie op giro 9013 van Alg.Bank Nederland te Leiden, onder vermelding van "Donatie St.Vrienden Legermuseum".

F. Ook de Stichting "Menno van Coehoorn" zond ons haar jaarverslag 1967. Naast 'n overzicht van de werkzaamheden, door de stichting verricht dan wel aangemoedigd, bevat het boekje een overzicht van de stand van zaken m.b.t. de historische vestingwerken in ons land.
'n Belangrijke plaats in het jaarverslag wordt ingenomen door 'n overzicht van het oeuvre van wijlen Kolonel der Genie tit. b.d. W.H. SCHUKKING, die zo veel heeft betekend voor de instandhouding van historische vestingwerken in het algemeen en voor "Menno van Coehoorn" in het bijzonder.
Vermeldenswaard zijn zeker ook de korte artikelen, die bij het jaarverslag zijn gevoegd:
"Het Fort bij Rijnauwen" door Gen.Maj. der Genie b.d. Spanjaerdt Speckman en "Neven- of tusschenbatterijen" door Dr. J. Belonje.
'n 6-tal illustraties verlevendigt het verslag, dat accuraat en met vaardige hand in elkaar is gezet door de heer C.A. de BRUIJN.

VI. ARTIKELEN DOOR EN VOOR ONZE LEDEN

A. Een aanslag van Prins Maurits op Venlo 27 mei 1597

Overbekend is in onze Nederlandse geschiedenis het feit, dat Prins Maurits in 1590 door middel van een turfschip bij verrassing meester werd van de stad Breda. Minder bekend is echter, dat 7 jaar later Prins Maurits op dergelijke wijze de stad Venlo trachtte te veroveren. Eigenaardig is het, dat de dappere krijgsman Mathys Helt, die bij de verrassing van Breda een rol speelde, hier bij Venlo het bevel voert over 60 soldaten, die de poortwacht moeten overrompelen. Bij deze mislukte poging liet hij het leven.

Op 20 mei 1597 trok Prins Maurits uit Nijmegen met ongeveer 6 compagniën ruiters en 1000 man voetvolk en kwam diezelfde dag 's-avonds voor Venlo met het doel de stad bij verrassing te nemen.
Het ontwerp tot de aanslag was gemaakt door 3 schippers, die onder voorwendsel aan de landvoogd Aartshertog Albert van Oostenrijk een grote dienst te bewijzen, vrije toegang tot de stad verkregen en zich aldaar een sleutel hadden laten maken, waarmede zij boven op de Maaspoort konden komen en beletten, dat de schot- of valdeur kon worden neergelaten als de poort beneden zou gewonnen zijn.
Op dinsdag 20 mei 's-nachts omstreeks 12 uur verborgen de vijanden zich beneden deze stad in twee schepen; heteen een Maasschip, hetander een "Caechschuit", toebehorende aan de schipper Peter Aertsen, een der samenzweerders. Nauwelijks waren de volgende dag de stadspoorten geopend, of de schipper bracht het kaagschip, vol vijandelijke soldaten, op tot in de haven bij de werf, onder voorwendsel, enige goederen te willen laden, omdat de schuit lange tijd alhier in de Maas had stil gelegen.
In dit schip bevonden zich 60 soldaten onder bevel van bovengenoemde Mathy Helt en de Dortse scheepskapitein Schalke.
In het andere schip, dat het eerste op enige afstand gevolgd was, waren ongeveer 100 Engelse soldaten geborgen. Evenals in andere vestigen was ook te Venlo gebruikelijk, dat 's-morgens bij het openen der poorten enige soldaten op patrouille werden gezonden om te onderzoeken of soms enig vijandelijk krijgsvolk zich heimelijk bij de vesting ophield. Dat onderzoek werd oudergewoonte ook op woensdag 21 mei ingesteld buiten de Maaspoort. De patrouille bespeurde op enige afstand van de stad buiten de Maaspoort sporen van voetvolk en troffen er een meisje aan, dat een zakje met koopmansgoederen bij zich droeg en later dienstmeid bleek te zijn van de schipper Peter Aertsen. Omdat de vrouw de soldaten verdacht voorkwam namen zij haar mede en brachten haar naar de schout. Men ontdekte echter geen kennis van zaken of medeplichtigheid in haar; de schipper had haar bevolen 's-morgens vroeg het schip te verlaten en zich ter plaatse te begeven, waar de soldaten haar hadden aangetroffen, om op de komst van haar meester te wachten.
Nauwelijks was dit verhoor voor de schout begonnen, of de aanval greep plaats. Nadat twee der samenzweerders, n.l. Peter Aertsen en Adolf Remmitz, knecht van de schipper Dumaff, heimelijk op de schietpoort gekomen waren, stormden de vijanden uit de kaagschuit naar de poort om de wacht te overrompelen en zich van de poort meester te maken, terwijl zij schreeuwden: "De stad is ons". Ook de Engelse musketiers maakten zich gereed hun schuilplaats in het Maasschip te verlaten, maar dit ging zo gemakkelijk niet, omdat onderweg de zoldering van het dek ingevallen was. Reeds zag men de achterste groep zowel te voet als te paard met vliegende vaandels komen aanzetten.
De vijanden hadden echter buiten de waard gerekend; want in allerijl stelden zich eerst de wacht en op haar alarm de toesnellende burgers en soldaten te weer en zij hadden weldra met geweld de poort dichtgedrongen. In deze schermutseling tussen de binnenste en buitenste Maaspoort sneuvelde een der kwartiermeesters van Venlo, n.l. Frederik ingen Olymeulen.
De aanvaller, ziende dat alle pogingen om zich van de stad meester te maken vruchteloos bleven, gaf na verloop van een half uur de hoop op en verwijderde zich van de wallen. Zij konden geen genoegzame tegenstand bieden omdat zij geen

gebruik konden maken van hun musketten en vuurroeren, daar deze wegens de vochtigheid, die het buskruit in het schip gevat had, geen vuur wilden geven. Zij lieten 8 doden achter, waaronder kapitein Schalke en hopman Mathys Helt, die bij het wijken op de kade was doodgeschoten.
Een groot aantal gewonden voerde de vijand op karren en wagens met zich mede; enige dezer bezweken onderweg en werden in de naburige dorpen begraven. Een vijandelijk soldaat en een der samenzweerders werd gevangen genomen.
In de schepen der samenzwwerders vond men enige metalen instrumenten met buskruit geladen welke in de stad gebracht werden. Van de burgers waren er bij de aanval drie gesneuveld n.l. Frederik ingen Olymeulen tussen de poorten; een ander (Peter geheten) op het bolwerk en Jacob Taer op de muren, terwijl enige andere burgers en soldaten zwaar gewond waren.
De heldendood van Frederik ingen Olymeulen bleef niet onbeloond. In 1620 werd zijn zoon Jan rentmeester dezer stad en in 1661 werd Elias Oort, armenmeester en geestelijk vader van het klooster Mariaweide voor het jaar 1662 tot burgemeester gekozen, dank zij de verdiensten van zijn oud-oom Frederik ingen Olymeulen.
Twee dagen na de aanslag werden op aanklacht van de schout door de schepenen dezer stad veroordeeld:

1. de gevangen soldaat, genaamd Sirick Harick van Cumer om voor het stadhuis te worden opgehangen,
2. de samenzweerder Adolf Remnitz "om levendigh in vieren gequartierd en vervolgens zijn hoofd op een kiek gesteld en de quartieren op de torens der vesting uitgestald te worden".

De voornaamste aanstoker Peter Aertsen ontkwam door de vlucht.
De bekentenis van Sirick Harick van Cumer komt hierop neer:
"Hij was soldaat onder kapitein Schalke, was met andere ruiters en knechten (ongeveer 6 compagniën ruiters en 1000 man voetvolk sterk) bij welke waren Graaf Maurits, de graaf van Hollack en vermoedelijk ook de Graaf van Solms verleden dinsdag 's-morgens uit Nijmegen vertrokken en gemarcheerd tot bij de stad Venlo. Bij deze troep was ook Jan de Raeth alsmede Moesnat en Klaas Honnen, genaamd Klaas van Venlo.
Toen ze bij deze stad gekomen waren, was Sirick Harick van Cumer met andere soldaten uit de troep, omtrent 45 man sterk, benevens hopman Mathys Helt, in garnizoen liggende te Bommel, en kapitein Schalke op voornoemde dinsdag, 's-nachts omstreeks 12 uur niet ver van de stad, in de schuit van Peter Aertsen gegaan om zich daar schuil te houden en 's-morgens de stadspoort in te nemen. Ook het Maasschip van Peter Aertsen had veel soldaten opgenomen, hoeveel wist hij niet, wezende allen musketiers bij welke geweest waren kolonel De Vheer en nog een kapitein, zijnde Engelsen. Reeds acht dagen tevoren wist hij, dat de aanslag op deze stad zou plaats hebben. Jan de Raeth en Dirk Duymaf waren, zoals hij vernomen had, de ontwerpers ervan. Hij had echter niet gehoord, dat enig burger of ingezetene van de stad, noch soldaat van het garnizoen aldaar, van het beraamd plan wetenschap had".
Het verhoor van Adolf Remnitz bracht nog enige bijzonderheden aan het licht. Adolf Remnitz, afkomstig van Nijmegen, was toen 23 jaar oud. Zijn vader heette Remnit Alofsen en was te Nijmegen bussenmaker van beroep. Adolf was schippersknecht en als zodanig ongeveer een jaar werkzaam bij zijn neef Dirk Willems, genaamd Duymaf. Omtrent 14 dagen had Peter Aertsen hem in zijn hier aan land liggend schip in kennis gesteld van de voorgenomen aanslag op Venlo en had hierbij gezegd, dat, indien de aanslag zou lukken, zij hun leven lang rijk genoeg zouden wezen. Adolf had toen gevraagd of zijn neef Duymaf er ook van af wist. Peter had daarop geantwoord "ja" en dat Jan de Raeth

ook in het complot was. Naderhand had Duymaf hem uitvoerig van het beraamd plan bericht gedaan en hem gevraagd, of hij tot de uitvoering wilde meewerken. Zijn antwoord had bevestigend geluid. Welke beloning hij daarvoor zou krijgen wistt hij niet. Enkel had Duymaf gezegd, dat zij onder hen geestelijke goederen zouden hebben. Evenmin wist hij, noch had hij gehoord, dat enig burger of ingezetene van Venlo of soldaat van het garnizoen aldaar, van de aanslag bewust was.
Van Peter Aertsen had hij verder vernomen, dat deze wel anderhalf jaar lang de sleutel van de schietpoort der Maaspoort in zijn bezit had gehad en dat zij wel bij de twee jaar met het plan van de aanslag waren omgegaan, doch het niet eerder dan toen hadden kunnen ten uitvoer brengen.
Met Thomas van Lit, zwager en knecht van Jan de Raeth, en Jacob Aertsen, knecht van Peter Aertsen had hij verleden dinsdag des namiddags hier in "de Fonteyn" bij de Helpoort (St. Helena poort, later Gelderse Poort) zitten drinken en 's-avonds waren zij dronken uit de stad gegaan, Adolf en Thonis van Lit naar de kaagschuit van Peter Aertsen, de anderen naar het Maasschip van genoemde Peter.
Dezelfde nacht waren de vijandelijke soldaten omstreeks 12 uur in de schepen binnengelaten.
Woensdag 's-morgens dadelijk na het openen der stadspoorten was hij, Adolf met Derick Duymaf en Thonis van Lit in de schuit met de daarin verborgen soldaten gebracht tot in de haven bij de werf. Peter Aertsen, die op de werf was, had de schuit mede aan land geholpen.
Daarna was hij met Peter Aertsen zonder geweer in de stad op de stadsmuur bij de schietpoort gegaan en, nadat hij van deze een sleutel ontvangen had, had hij de schietpoort ontsloten.
Dan had Peter Aertsen zich op de schietpoort begeven, had de burger, die daarop was, met een arm daarvan getrokken en een wenk gegeven aan Jan de Raeth, die op het bolwerk tussen de Maaspoort op dit teken wachtte.
Jan de Raeth, zijn hoed afnemend, had toen in de richting van de schuit gewenkt, tot teken, dat de soldaten, die daarin waren, aanstonds zouden aanvallen, hetgeen aldus geschied was.
Daarop had Peter Aertsen zich terstond van de schietpoort verwijderd. Na de deur van de schietpoort weer gesloten te hebben had hij de hellebaard van de van de schietpoort verdreven burger ter hand genomen en zich daarmee geweerd. Ziende, dat de poort door de burgers met geweld werd dichtgedrongen, dat de burgers in grote getale kwamen opzetten en dat aldus de aanslag niet zou gelukken, had hij de schietpoort moeten verlaten, had de hellebaard weggeworpen en was naar de Lichtenberg (Mgr. Nolensplein) gelopen, waar hij zich op een zekere plaats van de wal had laten afvallen. Deze plaats was hem toen te voren door Peter Aertsen aangewezen, die hem gezegd had: "Indien het niet geluyken will, dan valt daer aff".
Bij het afvallen had hij zich erg bezeerd en willende naar het schip gaan was hij gevangen genomen en in de stad gebracht.
Het paspoort afgegeven aan Peter Aertsen dd. 27 juni 1595 door Prins Maurits bevindt zich in het archief der gemeente Venlo.
Na de mislukte aanslag trok Prins Maurits aanstonds terug.
Het schijnt, dat er nog later enige van de gewonden bezweken zijn, want in de stadsrekeningen staat vermeld:
"1597. Aan de priester betaldt tot begreffenis der vier burgers ind twe vrembde, als in den ainslach doit gebelven, 7 gl. 3 st."
"Jaspar ingen Sloodt per ordinnantie betalt van ses doodengraven te maecken op den kirckhoff 2 gl. 10st."
"Anna Buichakens tot meister lohn vur iren achn, der in den aenslach doet gebleven betaelt 6 gl."

"Geraidt van Sevenums doodkiste betalt aen Willem Koock, soe er in den aenslag waer doodt gebleven, 3 gl."
"1599. Den 10 Octobris eene arme vrouw, soe oer man anno 1597 den 21 May, als verrath op dese stadt int werck gestalt was, doet gebleven ind 4 kynder naegelaeten dürch bevel in oerer noet gegeven 4 gl."
Nog bevindt zich op het stadhuis een groot schilderij, waarvan de ene helft een bijbelse voorstelling bevat, terwijl de andere de aanslag van 1597 weergeeft.

Mr. P.L.J.M.A. Müller.

De goede oude tijd.....

DEEL I

Wij gaan terug naar het jaar 1910. De opleidingen tot officier vonden plaats aan de Koninklijke Militaire Academie in Breda en aan de Hoofdcursus in Kampen. Wij bladeren in het 'JAARBOEKJE van den HOOFDCURSUS', 28e jaargang, verguld op snee. Wij lezen interessante dingen. In het voorwoord: "Gelukkig konden we nog het plan ten uitvoer brengen, dat al in het voorjaar geopperd was, bij de geboorte van ons Koningskindje, om n.l. in deze uitgave een portret van de jonggeborene te plaatsen".
Wij zien een bloeiend verenigingsleven. MINERVA was de naam van de vereniging van alle cursisten. Bestuur: M. Siebrugh, D.A. van Hilten, F.D.J. Holtzer, A.J.L. de Groot en H.J. Phaff. De muziekvereniging heette Euterpe. Hierin speelden von Meijenfeldt, Netze, Horstink, Dominicus en Boekhorst de 1e viool, Brunet de Rochebrunne en Kloosterman de 2e viool. Verder Piron en Holtzer cello, Beets contrabas, Anschütz fluit, Hamm piano en Huijnen en Jonker slagwerk. Over de andere verenigingen schrijven we een volgende maal, want we kunnen niet nalaten aandacht te besteden aan het jaarverslag, waaruit we het volgende vermelden: "30 april. Reeds dagen en dagen was er gewacht en eindelijk, daar kwam de blijde mare. 's Morgens op les gezeten hoorden we het plotseling afbellen en ging de juichkreet door het gebouw: Een prinses! Een prinses geboren! Wat een enthousiasme heerschte er toen op de binnenplaats en cantine! Even mocht men uit, maar zoo gauw men hoorde, dat er parade was moest naar het gebouw teruggekeerd worden. Allen in optocht naar de Buitensoos getrokken zijnde, zou men, als alles meeliep, optocht gaan houden met Mavors vaandel aan het hoofd".
"Des avonds had er een optocht met fakkellicht plaats, waaraan veel daone was. Kortom Kampen vierde feest, zoals het misschien in Jaren nog niet gedaan had".

K.P. BLOEMA,
Luitenant-kolonel der Artillerie.

Beknopte kroniek van de 80-jarige oorlog,
door J.K.M. BOTTEMA, Kolonel der Artillerie.

Deel I.

23 mei 1568 — Een legerafdeling van 3300 man onder bevel van de graven Lodewijk en Adolf van Nassau valt Groningen binnen. Tegen hen rukt Aremberg, de stadhouder van Friesland, op met ± 4000 man troepen, die echter worden verslagen in de slag bij Heiligerlee. Aan onze zijde sneuvelt Graaf Adolf. Alva verzamelt een

leger, 20.000 man sterk , waarmede hij snel naar het Noorden oprukt.

21 juli 1568 Hij verslaat bij Jemmingen Lodewijk van Nassau's leger.

25 april 1568 Bij Daelhem verslaan de Spanjaarden, onder d'Avila, een legerafdeling die onder bevel van Hoogstraten en de Villa een inval in Gelre deden.

1 oktober 1568 Begin van de veldtocht van de Prins van Oranje langs de Maas en in Brabant.

7 oktober 1568 De prins trekt over de Maas bij Stockem. 's Prinsen leger (± 20.000 man) biedt de Spanjaarden onder Alva de slag aan die deze evenwel niet aanneemt (bij Maastricht).

1 april 1572 De watergeuzen nemen Den Briël.

23 mei 1572 Inval van een leger onder bevel van Lodewijk van Nassau in Henegouwen. Mons wordt genomen; belegerd door Alva met 28.000 man krijgt nu het Noorden gelegenheid aan 's Prinsen zijde aan de strijd deel te nemen.

14 augustus 1572 De Prins van Oranje gaat met 20.000 man over de Rijn. Neemt Roermond.

19 september 1572 Mons capituleert. Noord-Nederland openlijk in opstand.

DIEREN IN UNIFORM

Neen, niet zo gek als U denkt. Naast de mannen kregen we ook vrouwen en kinderen in uniform, dus waarom geen dieren. Nu bedoelen we niet, dat de dieren in een pakje zouden rondlopen, ofschoon dit toch weleens (en niet alleen in het circus) voorkwam. Maar toch door tuigage, schabrak of andere bekleding gelijkelijk uitgemonsterd waren, dus "uniform" gekleed.
Het geval, waarop ik hier doel, was er weer een uit het zo aan traditie en bijzondere gebruiken rijke Engelse leger.
Er waren en er zijn daar nog regimenten, die trots gaan op hun dierlijke mascotte. Honden, ponies en bokken kwamen wel het meest voor, maar zo'n 50 jaar geleden gingen de 2e Life Guards prat op hun mascotte, een capucijner-aapje. Het beest droeg de roode tuniek met de strepen van Corporal-major. De pret was echter van korte duur, want de aap scheurde zijn kleding stuk en liep spoedig weer alleen in zijn apenhaar gekleed.
Maar militaire mascottes vallen buiten dit bestek, zij vormen een hoofdstuk op zichzelf. Maar waarom het hier gaat, zijn de dieren, die een integrerend deel van het leger waren en trouwens nog zijn.
Vanaf de oudheid is het paard wel het meest gebruikte dier geweest. De Egyptenaren spanden ze voor hun strijdwagens; Atilla's horden veroverden te paard het grootste gedeelte van het toen bekende Europa, de Romeinen kenden al het tacktisch gebruik en verschil tussen infanterie en cavalerie.
Cortez' ruiters werden bij de verovering van Mexico door de Indianen voor halfgoden aangezien en tot het gebruik van de veldtelefoon en later de radio was de ordonnans te paard de enige snelle verbinding.
Bij de steeds zwaardere eisen, die een leger aan zijn doel en organisatie stelt, werd de taak van het paard steeds meer omvattend. Zware trekpaarden voor de artillerie, trekpaarden voor tros of trein, keukenwagens en gewondentransport.
Het ruiterwapen, de cavalerie werd verdeeld in soorten. Huzaren en lanciers - lichte mannen op lichte paarden - voor verkenning, schermutseling en achtervolging. En een zware

man, kurasier, dragonder, karabinier op een stevig paard voor het eigenlijke ruitergevecht.
Zo stelde elk der wapens haar eisen voor het gebruik der paarden, waarbij vooral de artillerie een dominerende rol speelde. Een slecht paard bij de cavalerie was erg, maar maakte op het geheel niet zoveel uit. Een slecht paard echter van een vuurmondbespanning kon een kanon het zwijgen opleggen of verloren doen gaan. Daarom werden aan de verzorging van het paard de uiterste eisen gesteld.
Toen in later jaren bleek, dat ook in de bergen gevochten kon worden met behulp van artillerie vond men de oplossing door de vuurmond in verschillende makkelijk uit elkaar en in elkaar te zetten delen op de ruggen van paarden te vervoeren. In sommige bergachtige landen bleek daar het inheemse paardenras uitmuntend voor geschikt.
Een licht, klein maar taai dier, gewend om met zware lasten en met een zekere gang over smalle paden langs diepe afgronden zijn weg te vinden. Het voormalige N.O.I. leger bijv. maakte hiervan gebruik.
Doch niet in alle berglanden treft men een speciaal voor dit doel geschikt paardenras aan. Daar vond men de oplossing door het gebruik van muildier of muilezel. O.a. in Italie en Frankrijk.
Ook de kameel is al vroeg onder de wapens geroepen, eerst daar, waar hij het enige middel van vervoer was. Naast de last- of draagkameel gebruikte men de snelle loopkameel of Mehari, vandaar de naam Meharisten, welke dienst doen als woestijn-cavalerie. Bekend is bijv. het dromedaris-corps van Napoleon I in de Egyptische veldtocht. Ook de Engelsen in hun koloniale oorlogen gingen er toe over kamelen als trek- en draagdieren voor hun artillerie te gebruiken. In het 1e geval een bespanning voor een compleet stuk geschut en in het 2e geval vervoer in gedemonteerde toestand. Tijdens de onderdrukking van de Madhi opstand werden uit Egyptische hulptroepen kameelescadrons gevormd.
Het gewondentransport werd o.m. verzorgd door links en rechts van de kameel afhangende draag- of ligzadels.
In het voormalige Britsch Indie beschikte de Maharadja van Bikanir over een zeer modern uitgerust leger met o.a. enige escadrons kameel-ruiterij en een batterij veldartillerie, waarvan elk stuk bespannen was met 4 paarsgewijze opgestelde kamelen. De manschappen, gekleed in de kleurige Indische uniformen. U kunt zich bij een parade de Oosterse pracht en praal voorstellen.
De olifanten vinden we al heel vroeg in de militaire historie. Practisch alle Indische en Aziatische vorsten maakten reeds gebruik van deze tank onder de dieren als strijdmiddel.
Overal, waar olifanten in massa ingezet werden verspreidden zij schrik en ontsteltenis in de rijen der tegenstanders.
Denk maar aan de befaamde olifanten van Hannibal.
Zijn bestuurder zat op zijn gewone plaats, net even achter en boven de kop en op de rug was een soort van kuip "Het Kasteel" bevestigd, waarin 4 of 5 man plaatsvonden, gewapend met pijl en boog en werpsperen.
De verbeterde krijgstechniek deed hun belangrijkheid als aanvalswapen afnemen en wel speciaal na uitvinding en invoering van het buskruit. Niettemin bleef de olifant zijn belangrijkheid voor het leger behouden als voorloper van de bull-dozer en als transportdier. Het Brits-Indische leger bezat zelfs enige olifantbatterijen, een vuurmond met 2 olifanten achter elkaar bespannen.
Het fraaiste staal, dat ik ontdekte op een oude gravure, was een voorloper van de "self-propelled" artillerie. Tijdens de

Indian Mutiny, de opstand in Britsch-Indie onder Nena Sahib in de vorige eeuw, bevestigdende muiters een kanon op het olifantenzadel en vuurden zo op de Engelse troepen. In dit geval dus geen rijdend, maar een lopend affuit.
In de landen, waar de os een trekdier was, droeg hij ook de wapenrok. Meestal voor de trein- of trosafdeling, maar ook in de vuurlinie.
In de boerenoorlog in Zuid-Afrika brachten de Boeren hun befaamde kanon de Long Tom op de meest ontoegankelijke plekken in de bergen met behulp van een groot aantal trekossen.
Tijdens de 1e wereldoorlog was in de Balkan het vervoer van zware artillerie met behulp van trekossen heel gewoon. In deze woeste bergen was dit het enig mogelijke vervoer.
In Duits Zuid-West Afrika was er een afdeling bereden blanke soldaten, dus geen Askari's, op rij-ossen. Langhoornige Waputi-stieren. Ongeloofwaardig, maar ik heb de foto!
Honden waren er altijd, maar organiek ingedeeld vindt men ze toch pas begin 1900. Ze waren geschikt voor het overbrengen van berichten in de vuurlinie, waren snel en klein, dus een moeilijk doelwit. In Nederland en Belgie vooral bekend als bespanning voor mitrailleurkarretjes en ambulance-wagens (1e wereldoorlog).
Tijdens de strijd om Stalingrad joeg men grote groepen verwilderde honden de mijnenvelden in om zo de landmijnen onschadelijk te maken.
Het gebruik van postduiven is te algemeen bekend om hier veel over te schrijven. Maar hun toepassing als berichtenoverbrengers is al oud, zeer oud.
En uit diezelfde grijze oudheid moeten we nog memoreren de speciaal afgerichte oorlogsleeuwen van Ramses II (Egypte).
Maar het gebruik van deze roofdieren was na het eerste bloed net zo gevaarlijk voor de eigen partij als voor de vijand en hield maar kort stand.
Deze voorbeelden zijn niet volledig. Is ook niet de bedoeling. Hoofdzaak was U een indruk te geven van het gebruik van dieren in het leger.

C. FRAZER.

VII. UIT DE VAKPERS.

Nu onze vereniging alom meer bekendheid gaat krijgen, heeft dat ook ten gevolge, dat een steeds groeiende stroom brochures, pamfletten en tijdschriften het secretariaat bereikt. Enerzijds is dat bijzonder prettig, omdat wij daardoor in staat worden gesteld onze leden op de hoogte te houden van nieuwtjes uit binnen- en buitenland. Anderzijds zijn er een groot aantal publicaties bij, die het merendeel van onze leden zelf ook lezen. Ter wille van de plaatsruimte zullen wij voortaan aan de laatstgenoemde categorie minder aandacht besteden, dan tot nu toe gebruikelijk was.
Overigens zal deze keer de rubriek "Uit de vakpers" beknopt gehouden worden om het orgaan niet nog lijviger (en duurder!) te maken dan het al is.

A. Bundesheer Illustrierte (Oostenrijk)

Is het zware geschut bij de artillerie verouderd?

Onder deze vrij vertaalde titel bevat de Bundesheer-Illustrierte (Oostenrijk) een kort artikel, waarin enige belangwekkende gegevens staan, welke hier zullen volgen:

Het Duitse "Parijskanon", ook "Wilhelmskanon" genaamd, uit de W.O.I., had 35m looplengte, een kaliber van 21 cm, en verschoot een projectiel van 100 kg. De dracht was 128 km (!). Het gewicht, gereed voor vuren, bedroeg 52 ton.
Een Frans kanon van gelijk kaliber en projectielgewicht kon tot 120 km afstand vuren.
De V.S. ontwikkelden een 40,6 cm kanon (loop 50 kalibers lang), schoot 950 kg, 50,5 km ver, met een mondingssnelheid van 840 m/sec. De mondingsenergie bedroeg 34100 atm.
In W.O.II bezat het Duitse leger de "Dora", die een 7,1 ton zware pantsergranaat, of een 4,8 ton zware brisantgranaat kon wegslingeren; en dit over 47 km. Loop en sluitstuk wogen samen 400 ton en het gehele stuk niet minder dan 1350 ton. Voor de bediening waren 500 man nodig (vermoedelijk geldt dit voor het in stelling brengen, denkt de inzender van deze mededeling) Bij het bouwen van de stelling moesten 4 à 5000 man één à anderhalve maand werken. Dit stuk is alleen tegen de vesting Sebastopol gebruikt, maar zonder het effect, dat men er zich van had voorgesteld.
Er waren meer zeer zware vuurmonden; men noemt speciaal het 21 cm kanon, dat in 1941 als enkel stuk in dienst kwam.
Dan was er de 28 cm, die de V.S. na W.O.II in vrij groot aantal bij de troepen indeelde; en het 17,5 cm geschut van dezelfde Staat.
Het zoëven genoemde 21 cm kanon "Duits: K 12) woog 302 ton, had een looplengte van 33m, en verschoot een granaat van 107 kg over 115 km afstand.
De 28 cm vuurmond der V.S. (een "atoomkanon") was gemotoriseerd en kon in 12 minuten in stelling komen. Het projectiel woog 300 kg en de dracht was 28,5 km. De vuursnelheid bedroeg 2 schoten per minuut (dus als het in torens opgestelde zware scheepsgeschut van W.O.I).
Met de 17,5 cm kanons komen we tot een type, dat nog in zwang is (model M 107) en dat 32 km overvuren kan. Het is een "zelfrijder" van slechts 25 ton gewicht. Deze afstand, zegt de schrijver, is de grens, waarboven men raketten of vliegtuigen moet inzetten.
Het Bundesheer heeft een 15,5 cm veldkanon (M 2). Het stuk weegt 12,5 ton, door een trekker voortbewogen. De dracht is 23,5 km en de 45 kg zware granaat verlaat de monding met 853 m/sec. snelheid. Bij schieten op grootste doelafstand wordt de loop op meer dan 45° geëleveerd, daar het projectiel dan al in dunnere luchtlagen terecht komt; het bereikt 13000 meter! Men kan 2 à 3 maal per minuut vuren. De loop, 7 m lang, weegt ca. 4 ton. De gasdruk komt op een 2800 atm. te liggen. Het stuk kan onder gunstige omstandigheden in een half uur gereed zijn tot vuren.
Het Bundesheer bezit 5 typen projectielen voor dit kanon:
- brisantgranaat met 3 typen ontstekingen, naar keuze;
- phosphorgranaat
- rookgranaat met tijdontsteking en diverse mogelijke kleuren van de rook;
- verlichtingsgranaat met tijdsontsteking;
- holle granaat tot pantserafweer.

Het kanon is een ontwikkeling van de "Long Tom" uit W.O.II, en het is in de V.S. nu afgelost door het al genoemde 17,5 cm geschut, dat "self-propelled" is.
Het zware kanon in de rol van grote-afstandsvuurmond is uit de tijd gekomen door de raketten en vliegtuigen, zoals reeds gezegd; de grens - ook dit is al opgemerkt - ligt bij ca. 30 km.
Het blad, waarvan we het Januarinummer van 1968 voor ons hebben heeft nog opstellen over gerichte radioverbindingen bij de troep; en over de expeditie naar Tunis door Karel V in 1535.

"Dispatch", nieuwsbrief van de "Scottish Model Soldier Society" en de "Scottish Military Collectors Society", nr.38 waarin:
- Wearing of the tartan
- Uniform U.S. Marine, 1812.

"Journal of the Society for Army Historical Research". Jrg. 46, no. 185, Voorjaar 1968, waarin
- The weapons of War in 18th Century-India, door Br.Lenman.
- The sergeants' arm badge of the 1st King's Dragoon Guards, door B.W. Cox.
- The Niger Sudan Expeditionary Force 1897, door A.H.M. Kirk-Greene MBE.

"Military Collector and Historian", Journal of "the Company of Military Historians", Jrg. 20, no. 1, voorjaar 1968, waarin:
- The personal and designating flags of General George A. Custur, 1863-1865, door H. Michael Madaus.
- Military Dress of: United States Scouts (1890-1902)
  Regular Col.Dragoon Regiments of New Spain (1795)
  United States Air Force Pipe Band (1965-1966)
  Royal Navy officers' Undress Uniform (1812)

"Tradition", journal of the "International Society of Military Collectors", nr. 27, waarin:
- The French Cuirassiers, dl. I
- British Artillery, Egypt 1882, dl. II, door H.R. Pestana.
- British Pouches and Belts, 1904, door A.Caton en D. Scheinmann.

"Trading Post", orgaan van de "American Society of Military Insignia Collectors", jrg. 27, no. 2, waarin
- Device of the Signal School
- Authenticity of Insignia, door Col. W.F.Kuhn rtd.
- The crossed rifles of Infantry, door Todd Wheatley.
- Our Army Divisions, door Col. L.W. Meriam en Lt.Col. A.A. Littman.

"Oudheidkundige Mededelingen" 1967, uit het Rijksmuseum van oudheden te Leiden, nr. 48, waarin:
- Römische Schwerter und Dolche im Rijksmuseum van Oudheden" door W.C. Braat.

"Verre naasten naderbij", 2e jrg. nr. 2, van het Rijksmuseum voor Volkenkunde te Leiden, waarin:
- Krisvormen en Pamor-motieven, door Mr. H.S. van der Straaten

"La Voce del Collezionista" (L'Uniforme), mei-juni 1968, waarin:
- De Wapenzaal van het Museum voor kunst en geschiedenis in Geneve, door A.G.
- De Artillerie van Venetië, deel IV, door Ennio Concina.
- De Grenadiers van de Sergeant-Koning (Friedrich Wilhelm I) door Lnt.kol. A. Gasparinetti.

"Samlarnytt", orgaan van het "Verzamelaarsverbond Nordstjärnan" 1968, nr. 3, waarin:
- 'n artikel over de Tsjechische marsen-componist Julius Arnöst Vilém Fučik (1872-1916)

"Maandorgaan" van de Documentatiegroep '40-'45, waarin in het mei nr.: -De strijd van de Amerikaanse parachutisten om de brug van Best, door P.J.W. Bos.

- Tanks van de Tweede Wereldoorlog, door M. Talens.

juni nr.:
- De Koninklijke Marine in de Tweede Wereldoorlog, door J.H. M. Berlemon.
- deel II van het hierboven genoemde artikel van de heer P. J.W. Bos.

"Polsslag", VOGT-journaal, juli 1968, waarin de nieuwe samenstelling van de commissie van toezicht op de "Studie-verzameling Geneeskundige Troepen", die nu bestaat uit: Lnt kol H. Putters (voorz.) en de leden Maj H.J.W. Bereide, Kap D.A. van den Hurk, Tlnt K. J. de Rijk en aooi A.M.A. v. d. Brink

"Sinte Barbara", orgaan van de V.O.A., juli 1968, waarin
- Journaal van Anthonis Duyck, door P.J.M. Schoonenberg.
- Het IIIe Depot B.A. in de mob. en oorlogsdagen Mei 1940, door J.M.A. Goedewaagen.

"Mededelingen" van de V.O.C., 30 juni 1968, waarin:
- De S.R.O.C. als instituut in het Wapen der Cavalerie; groei en ontwikkeling, door Maj. Lichtenvoorde Cats.

"Ons Leger", juli/augustus 1968, waarin
- 90 Jaar Artillerieschietkamp, door C.
- Soldaten folklore, deel 18, door Lnt kol. G.S.L. Verhoeff.

VIII NIEUWE UITGAVEN.

A. "Bijdragen tot de geschiedenis van het zeewezen", deel 3, maart 1968, waarin vier lijvige, geillustreerde studies zijn samengebundeld, namelijk:
- "De Koninklijke Marine in het begin van de 20e eeuw" door K. Twigt
- "Een vroeg pantserdekschip" en
- "De Donaumonitors en andere", beide door ir. R.F. Scheltema de Heere
- De aantekeningen uit het persoonlijk journaal van Lt Adm. M.A. de Ruyter betreffende de Vierdaagse Zeeslag, door drs. Ph.M. Bosscher.

Uitgave: Bureau maritieme historie van de marinestaf, Stadhouderslaan 154, 's-Gravenhage. Niet in de handel.

B. Bij Verlag Wilh.C. Rübsamen (7000 Stuttgart-West, Reinsburgstrasse 102, W.Dld.) verschenen voor 1969 de volgende kalenders:
- Der grosse Uniformkalender, 6-kleurendruk, DM 21.80
- Reiter-Rosse-Bunte Röcke, 6-kleurendruk, DM 13.80
- Faksimiles, koperdiepdruk met afbn. van de lichte troepen DM 16.30
- Ritter-Rüstung-Pferd und Wappen, zwart/wit, DM 12.50

Voorts de volgende mappen met uniformplaten:
- Garde du Roy, naar de etsen van Von Eisew, 13 stuks, DM 14.-
- Garden im 19. Jahrhundert, 6-kleurendruk, 12 stuks, DM 16.50
- Das Deutsche Bundesheer in Charakteristischen Gruppen (Eckert-Monten), 6-kleurendruk, 12 platen, DM 35.-
- Die Militärische Tracht, 2 mappen met ieder 12 platen in 6-kleurendruk, per stuk DM 24.-, samen in een map DM 40.-

C. "Historical Danish uniforms in full colour" een selectie van de bekende uniformprenten door Valdemar Møller, 1e serie, uitgave ZAC Publishing Co., Ulrikkenborg Allé 5, 2800 Kongens Lyngby, Denmark. Prijs ± 33.50.-

Deze eerste serie bevat 4 prenten op zware kwaliteit papier Iedere plaat bevat ± 10 figuren in 5-kleurendruk. Onderwerpen:

1. Royal Horse Guards 1800-1860
2. Hussars 1796-1837
3. Lancers 1762-1890
4. Grenadiers 1701-1837

D. <u>"De materieelverliezen der Koninklijke Marine in de tweede Wereldoorlog 1939-1945"</u>, samengesteld door L.L. von Münching en het bureau maritieme historie van de Marinestaf. Prijs *f* 2.50. Verkrijgbaar bij genoemd bureau (adres: Stadhouderslaan 154, 's-Gravenhage).
Overzicht van de verliezen aan schepen en vliegtuigen van onze K.M. gedurende de tweede wereldoorlog met gegevens over de wijze, waarop ze verloren zijn gegaan.
Onmisbaar documentatie-boekje!

E. Voorts melden wij nog in het kort:

a) "The Far and the Deep", door Cmdr. E.P.Stafford, Uitg. Arthur Barker, 5 Winsley Street, Oxford Circus, London W1, England, prijs 36/-., 384 p., 16 p. foto's. Voortreffelijke geschiedenis van onderzeeboten en hun wijze van oorlogvoeren (1906-1967).

b) "The Tangled Web", door P.Ganier-Raymond. Uitg. Arthur Barker (adres zie hierboven), Prijs 30/-, 208 p. Uit het Frans vertaald boek over het voor de verzetsbeweging in ons land zo fatale Englandspiel.

c) "Moderne Artillerie", 2 deeltjes (*f* 4.50) in de bekende Alkenreeks van Uitg.Alk te Alkmaar.

d) "Armes blanches militaires Francaises" door Chr.Aries. Uitg. Libr. Petitot, 234 Bld. St.Germain, Paris 7e, France., behandelt in 6 delen alle Franse zwaarden, sabels en andere blanke wapens.

e) "Armes à feu Francaises, modèles réglementaires" door R.Marquiset, met zeer gedetailleerde tekeningen door J. Boudriot, handelend over de Franse militaire vuurwapens. Uitg. als boven.

f) "Les Uniformes de l'Armée Francaise 1872-1914" door A. Galot en C. Robert. Dit is het tweede deel van dit belangrijke werk (over cavalerie-uniformen). Vele kleurenplaten en zwart/wit illustraties maken het boek des te waardevoller. Uitg. als bij d). Prijs NFr 60.-

g) "Des Kaisers Reiterie" door Prof.Dr. Georg Schreiber. Uitg. F.Speidel-Verlag., Wien, met 16 kleurenplaten, 39 zwart/wit platen en 72 tekeningen. Standaardwerk over Oostenrijkse Cavalerie.

h) "The book of the Continental Soldier" door Harold L. Peterson. Uitg. Stackpole Company, Harrisburg, Pennsylvania, USA. Prijs $ 12.95. Compleet overzicht van de uniformen, wapens en uitrusting van de continentale militair.

i) "Strassen Panzer" door Spielberger en Feist. Uitg. Aero Publ. Inc. Fallbrook, Califirnia, USA. Handelend over de Duitse tank vanaf de Daimler in de eerste wereldoorlog tot en met de tweede wereldoorlog.

F. <u>Nieuwe miniatuurfiguren.</u>

1) Holger Eriksson, Sommarrovagen 8, Karlstad, Sweden:
   - Irish Infantry Officer, parade dress 1937, 54mm, prijs 5 Kr.

2) A.Alexander, Toy Tub., 4 Baker's Place, Edinburgh 3, England:
   - The Life and Royal Horse Guards Mounted Band and Standard-Bearer, uitg. Britain's, Prijs compleet 42/6d.

3) Imrie/Risley Miniatures, 114-05, 101 st Ave., Richmond Hill, Queens N.Y. 11419 USA:
- Rogers Rangers 1756-1760, 54 mm, prijs $ 2.50

4) Rose Miniatures, 45 Sundorne Rd., Charlton, London SE 7, England:
- Maréchal Ney, Maréchal Bessières, 54 mm
- Grenadiers de la Garde, 54 mm

5) Merite Military Miniatures, Canada:
- Pruissische Garde-Infanterie 1914, 54 mm prijs Can. $ 3.80
- U.S. "Green Berets" 1960, 54 mm prijs als boven.
- Fallschirmjäger 1939-1945, 54 mm, prijs als boven.

6) Hinchliffe Models, 102 Harboro Rd., Sale, Cheshire, England:
- Britse en Franse vuurmonden met voorwagens, 54 mm (o.a. Frans Napoleontische houwitser, prachtig!) Prijslijst verkrijgbaar, evenals foto's (catalogus 2/6d.)

7) Jose Almirall, Rosellon 285bis, Barcelona 9, Spanje.
- 45 nieuwe modellen van Britse, Franse en Duitse Cavalerie uit de 1e Wereldoorlog en Franse Cavalerie 1854-1870. Alle figuren zijn beredenen en van ieder is verkrijgbaar een officier, hoornblazer of huzaar.

8) Norman Newton Ltd., P.O.Box 4 QA, 49 Hertford Street, London W1, England:
- Pruissische Leger 1808-1815 (o.a. officier doodskophuzaren, Blucher, Standaard-drager, Linie infanterie)
- Britse Infanterie 1811-1815 (o.a. Pijper, Tamboer, Sapeur, Drum Major full-dress)
- Zulu-War 1879, serie van 21 figuren van Zulu's en van de South-Wales Borderers, in 30 mm

IX SLUITSTUK
(Diversen en nagekomen berichten).

A. Van Maj KMar b.d. W.R. van der WEIDE ontvingen wij onderstaande brief:
"Naar aanleiding van het slotartikel van de hand van Prof.ir. J.W. BONEBAKKER over de beroepsofficier in de 19e eeuwse letteren, dat ik weer met grote belangstelling las, zij mij een enkele opmerking vergund.
In de voetnoot vermeldt de schrijver, dat de Artillerie- en Genieschool te Delft bij de oprichting van de KMA in 1828 werd opgeheven. Ik meen mij echter stellig te herinneren, dat althans de Artilleriecursus te Delft eerst in 1894 werd opgeheven. Een der laatsten, die via dit instituut hun opleiding ontvingen, was wijlen Generaal tit. Jhr.W. RÖëLL, destijds commandant veldleger".

B. Jammergenoeg ontvingen wij geen verslag van de excursie van onze vereniging naar Rotterdam-Den Briel op 8 juni ll. Van "horen zeggen" weten wij echter, dat de excursie bijzonder geslaagd was, ondanks het zeer slechte weer. Ongeveer 40 leden en introducé(e)s namen aan het programma deel.

C. Vergeet U niet, dat van 29 augustus tot en met 7 september a.s. de Taptoe Delft 1968 wordt gehouden, die mede in het teken zal staan van het 175-jarig bestaan van de "Gele Rijders"!

D. Op de valreep ontvingen wij "De Verzamelpionier" van juli 1968, vol aanbiedingen op het gebied van de militaria.

'n Belangrijk bericht is los bijgevoegd, n.l. het verschijnen van een Katalogus Militaria, waarin door o.a. verzamelaars advertenties geplaatst kunnen worden. Wilt U er meer van weten, neem dan kontakt op met "De Verzamelpionier", Postbus 814, Rotterdam.

==========

De secretaris van onze vereniging, Majoor KMar F.J. VAN LIER Wil langs deze weg gaarne alle leden, die hem gelukwensen zonden bij gelegenheid van zijn bevordering, bedanken. Het verenigingswerk is reeds zo omvangrijk, dat hij begrip vraagt voor het feit, dat het hem niet goed mogelijk is iedereen persoonlijk schriftelijk te bedanken.

==========

X. JAARVERSLAG, FINANCIEEL VERSLAG.

A. Jaarverslag door de secretaris.

1. Inleiding.

Aangezien dit het eerste officiële jaarverslag van onze vereniging is (vorig jaar fungeerde de jaarrede van de voorzitter als zodanig), is het wellicht gunstig eerst een overzicht te geven over de begin-periode. Juist in onze vereniging mag de historie immers niet verwaarloosd worden!

De eerste schuchtere pogingen om tot oprichting te komen, werden gedaan door het leggen van schriftelijk contact met oud-bestuursleden van het v.m. "Genootschap voor militaire traditie en uniformkunde" op 28 december 1964.

In de loop van 1965 werden deze contacten verder uitgediept en werd geprobeerd de archivalia van het in 1948 opgeheven genootschap te achterhalen. Dit laatste mocht niet gelukken (tot op heden toe!). Wel werden toezeggingen tot medewerking ontvangen, waarbij de naam van Brig.Gen.tit. der Artillerie J.K.H. DE ROO VAN ALDERWERELT met ere genoemd moet worden, omdat hij degene was, die de initiatiefnemer (de toenmalige kap. KMar F.J. van LIER) voortdurend met raad en daad ter zijde stond.

Op 26 januari en 14 februari 1966 werden ruim 200 brieven verzonden aan personen, waarvan vermoed werd, dat zij interesse voor een militair-historische vereniging zouden kunnen hebben (82 daarvan werden later lid!). De brief behelsde een plan om tot oprichting van de vereniging te komen en een verzoek om adhaesie-betuiging. Ook in de militaire (vak)tijdschriften werd een oproep tot medewerking geplaatst. Meer dan de helft van de aangeschrevenen beantwoordde de brief. Daarvan waren er slechts 7 in negatieve zin.

Na dit stadium van opiniepeiling werd op 31 maart 1966 een bijeenkomst belegd van 'n elftal personen (waarvan er later 7 bestuurslid werden!), die als het ware een doorsnee vormden van alle adhaesiebetuigingen. Voorzitter van deze bijeenkomst was Lnt kol KMar A.J. WEEKENSTROO, terwijl de overige deelnemers waren: Lnt kol KMarns b.d. F.L. DIEKERHOFF, Lnt kol Cav C.A. HESHUSIUS, LtZ AI C.J. KNEPPELHOUT, Kap KMar F.J. VAN LIER, Maj KMar H. MULLER, Lnt kol Inf. Drs. G.J. VAN OJEN Jr., Directeur Legermuseum A.C. PAARDEKOOPER, Res.Maj Gn b.d. ir. Ch.C. VAN DER VLIS en de Secr. Kanselarij Ned. orden J.A. VAN ZELM VAN ELDIK.

Als resultaat van deze bijeenkomst verscheen in april 1966 het "Mededelingen Bulletin no. 1 van onze vereniging in

oprichting met een oplage van 275 exemplaren. Het telde 3 (!) pagina's tekst. Vanaf dit moment kon het bulletin iedere twee manden gaan verschijnen.
De hierbovengenoemde bijeenkomst had zichzelf getransformeerd in een "Commissie van voorbereiding voor de oprichtingsvergadering" en vergaderde als zodanig nog een keer op 26 mei 1966 (wederom in het door de CKMar bereidwillig ter beschikking gestelde stafgebouw te 's-Gravenhage). In deze vergadering werden ontwerpen voor de Statuten en het Huishoudelijk Reglement vervaardigd. Voorts werd een lijst van maar liefst 28 liefhebbers voor een bestuursfunctie samengesteld en werden plaats, datum en agenda van de oprichtingsvergadering vastgesteld.
Op 20 augustus 1966 werd in de D-Cantine van het Ministerie van Defensie (verkregen door bemiddeling van de Heer P. DREGMANS) te 14.00 uur de oprichtingsvergadering gehouden.
Op het moment van oprichting telde de vereniging 140 leden, waarvan er 43 ter vergadering aanwezig waren. Er werd een algemeen bestuur gekozen, dat tot op heden (1-9-1968) nog niet van samenstelling is veranderd (zie de lijst voorin in dit orgaan).
De periode tussen de datum van oprichting en de officiële eerste jaarvergadering op 16 september 1967 is reeds door de voorzitter beschreven in zijn op laatstgenoemde datum gehouden jaarrede (zie "Mededelingen Bulletin" no. 10 van oktober 1967).
Ter aanvulling moge nog vermeld worden, dat de eerste vergadering van het alg. bestuur plaats vond op 28 september 1966.
In dat verslagjaar 1966-1967 werd ze gevolgd door nog drie vergaderingen, terwijl het dagelijks-bestuur nog twee maal vergaderde. Een gecombineerde vergadering van dagelijks-bestuur met afdelings-correspondenten werd belegd op 20 mei 1967. Het Mededelingen Bulletin verscheen in de periode 1966-1967 elf maal (inclusief twee extra-nummers).
Op 16 september 1967 werd het eerste verenigingsjaar afgesloten met een zeer geslaagde algemene ledenvergadering, gecombineerd met een tentoonstelling en een lezing over "Militaire Muziek" door ons lid Mr. R.A. SCHIMMEL. De vergadering werd bijgewoond door 45 leden en 3 adspirant-leden. 'n Verslag ervan is te vinden in ons oktober-nummer 1967 van ons orgaan.

2. Jaarverslag 1967-1968

a. Leden
Het aantal ingeschreven leden bedraagt per 15-7-1968 287 (vorig jaar op gelijke datum 225).
Hiervan zijn in het afgelopen verslagjaar 2 leden overleden, terwijl 7 leden het lidmaatschap opzegden. Het effectieve ledenbestand bedraagt dus: 278. De wens om het ledental van de oprichtingsdatum (140) dit jaar te verdubbelen is dus(nog)niet in vervulling gegaan, al scheelt het weinig
OVERZICHT VAN HET LEDENBESTAND PER 1-8-1968
Van de 278 leden waren:
174 (62.6 %) Burgers (inclusief beroepsoffn.b.d.(32), oud res.offn. (22) en oud onderoffn (1))
88 (31.7 %) Beroepsmilitairen in actieve dienst (oofn. (76) en onderoffn. (12))
16 (5.7 %) Verenigingen (waarvan 7 buitenlandse).
Daarvan waren woonachtig c.q. gevestigd in Nederland : 257 en in het buitenland: 21, te weten in W.Duitsland : 5, Engeland: 4, V.S. van Amerika: 3, Belgie: 3, Zweden: 2,

en in Frankrijk, Schotland, Zwitserland en Z.Vietnam telkens1.
De locatie van de Nederlandse leden is opgesteld, er van uitgaande, dat in 'n "centrumplaats" ten minste 5 leden moesten wonen, terwijl het totaal (met de in de omgeving liggende plaatsen) tenminste 10 leden moest opleveren. We krijgen dan het volgende beeld:

1) 's-Gravenhage (met omliggende gemeenten) : 93, waarvan in 's-Gravenhage zelf: 63
2) Amsterdam (met omliggende gemeenten) : 44, waarvan in Amsterdam zelf: 14.
3) Rotterdam (met omliggende gemeenten) : 21, waarvan in Rotterdam zelf: 12
4) Arnhem (met omliggende gemeenten) : 16, waarvan in Arnhem zelf: 9
5) Apeldoorn (met omliggende gemeenten) : 15, waarvan in Apeldoorn zelf: 6
6) Breda (met omliggende gemeenten) : 13, waarvan in Breda zelf: 9
7) Amersfoort (met omliggende gemeenten) : 12, waarvan in Amersfoort zelf: 8

De overige leden wonen verspreid over het gehele land. Een uitsplitsing van de militaire leden (inclusief res.offn en oud-militairen) levert het volgende beeld op:

1) KL: Artillerie: 29, t.w. 14 offm., 1 onderoff., 6 offn b.d., 2 res.offn., 6 res.offn. b.d.
Infanterie: 29, t.w. 9 offn., 1 cadet, 5 offn.b.d., 7 rws.offn., 7 res.offn.b.d.
Kon.Marechaussee: 22, t.w. 14 offn., 1 onderoff., 6 offn b.d., 1 res.off.
Cavalerie: 18, t.w. 10 offn., 1 cadet, 2 offn. b.d., 1 res.off., 4 res.offn. b.d.
Gen.Staf: 10, t.w. 4 offn., 4 offn.b.d., 2 res.offn.
Genie: 6, t.w. 1 off., 3 offn.b.d., 2 res.offn.b.d.
Intendance: 3, t.w. 2 offn., 1 onderoff.
Mil.Adm.: 3, t.w., 1 off, 1 res.off. en 1 onderoff.
Techn.Dienst: 3, t.w., 1 res.off., 2 onderoffn.
Aan- en Afvoertrn.: 1, onderoff.

2) KLu: 7, t.w. 6 offn en 1 res.off.b.d.
3) KM: 21, t.w. 10 offn (w.o. 2 KMarns), 3 offn b.d. (w.o. 1 KMarns), 5 res offn (w.o. 1 KMarns), 1 res.off b.d. (KMarns), 1 onderoff. en 1 onderoff b.d.

b. Studie-afdelingen

In dit verslagjaar werden 5 nieuwe studie-afdelingen opgericht te weten voor: Uniformkunde - Militaire folklore - Koninklijke Luchtmacht - Koninklijk Nederlands Indisch Leger - Tweede Wereldoorlog.
De afdelings-correspondenten (zie voor in dit orgaan) werden tevens vaste medewerkers aan "Mars et Historia".
Er werd een gecombineerde vergadering van het algemeen bestuur met de afdelings-correspondenten gehouden op 20 april 1968.
Jammergenoeg moet geconstateerd worden, dat één van de doelstellingen van de studie-afdelingen, n.l. het op gezette tijden bijeenkomen ter bestudering van een in gezamenlijk overleg vastgesteld onderwerp, nog niet verwezenlijkt is. Wel vonden meerdere artikelen van de hand der afdelings-correspondenten hun weg naar het orgaan.

c. Lezingen, excursies en andere bijeenkomsten.

Tussen 16 september 1967 en 1 augustus 1968 werden de volgende evenementen georganiseerd:
- op 16 maart 1968: Ruilbeurs voor verzamelaars van Militaria.
- op 16 maart 1968: Lezing door dr. F.G. DE WILDE, over "De ontwikkeling van de Nederlandse uniformen in de 19e eeuw".
- op 8 juni 1968 : Excursie naar het museum van het Korps Mariniers te Rotterdam en naar de vesting Den Briel.

Het aantal deelnemers aan deze evenementen was heel bevredigend.

d. "Mars et Historia",
verscheen dit verslagjaar zeven maal (inbegrepen het extra-nummer van november 1967)
De naam "Mededelingen Bulletin" werd gewijzigd in "Mars et Historia", terwijl mede dank zij onze leden J. SCHERPENHUIJZEN en H.J. VAN DEN BERG een keurig omslag kon worden aangemaakt.
De vervaardiging van het orgaan baarde dit jaar wel enige zorg door het vervallen van de belangeloze medewerking van de secretarie Staf KMar, welke het type- en stencilwerk verzorgde. Daardoor kwamen enige nummers vertraagd uit, terwijl door de overschakeling op betaalde medewerkers een aanzienlijke kosten-verhoging ontstond (van maar liefst 128%). Ik moge hiervoor verwijzen naar het financieel verslag hierna.
Van verschillende kanten werden reacties ontvangen over de inhoud van het orgaan. Zij waren zonder uitzondering gunstig.

e. Bibliotheek en archief.
Door de bibliothecaris/archivaris werden dit verslagjaar foto's, boeken en tijdschriften ontvangen van de volgende leden:
dr. F.G. DE WILDE, Maj Art (GSB) H.A.J.M. BEAUMONT, ir. Ch. C. VAN DER VLIS, Kap KLu W.K.C. ANTHEUNISSEN en Brig Gen Art b.d. F.G. DÜRST BRITT.
De bibliotheek en het archief vonden tijdelijk onderdak bij de Sectie Krijgsgeschiedenis van HKKL.

f. Bestuursvergaderingen.
Er werden drie vergaderingen van het algemeen bestuur belegd. Voorts twee van het dagelijks bestuur en een gecombineerde vergadering van het algemeen bestuur met de afdelings-correspondenten.

g. Koninklijke goedkeuring.
Bij Koninklijk Besluit nr. 50 van 14 juni 1968 werd onze vereniging als zodanig erkend en werden de overgelegde statuten goedgekeurd.
Inmiddels zijn 400 exemplaren van de goedgekeurde Statuten bij de Staatsuitgeverij besteld ter verspreiding onder de leden.

h. Verkoopacties.
In november 1967 werd een begin gemaakt met een nieuwe service aan onze leden, namelijk het tegen een speciale ledenprijs ten verkoop aanbieden van uniformprentbriefkaarten, uniformkalenders en militaire prenten.
In de loop van het verslagjaar werden nieuwe aanbiedingen aan de aanvankelijke lijst toegevoegd.
Tot op heden (1-8-1968) werden door de leden besteld:
- 16 Uniformkalenders Tritt 1968
- 27 " " " 1969 (nog af te leveren)

- 1080 Uniformprentbriefkaarten Tritt (ten dele nog af te leveren)
- 7 sets à 3 Engelse Uniformprenten.
- 4 diverse militaire prenten
- 14 series à 7 Uniformprentbriefkaarten Poolse strijdkrachten 1939 (ten dele nog af te leveren)
- 9 sets à 12 uniformprenten Koninklijke Marechaussee
- 9 gedenkboekjes 322 Sq. Koninklijke Luchtmacht (nog af te leveren)
- 34 boekjes "Gegevens over vaandels en standaarden".
- 14 boekjes "Gegevens over de traditie der Infanterie"

Jammergenoeg kon niet al het bestelde worden afgeleverd, daar al zeer spoedig de series 1 en 2 van de Trittkaarten en de uniformkalender 1968 waren uitverkocht. Ook het boekje "Gegevens over vaandels en standaarden" raakte spoedig uitverkocht.
Ondanks deze tegenvallers hopen we dat deze service aan onze leden gecontinueerd kan worden.

i. Correspondentie en overige contacten.
In dit verslagjaar werden tot op heden (1-8-1968) ruim 300 brieven uit binnen- en buitenland ontvangen en beantwoord c.q. afgedaan door middel van het orgaan. In de laatste drie maanden ontstond ernstige vertraging in de beantwoording van de correspondentie door de examens, die ondergetekende moest afleggen aan de Universiteit van Amsterdam. Inmiddels is deze achterstand bijgewerkt.
Contacten werden gelegd en zo veel doenlijk onderhouden met:
in Nederland:
1. Stichting "Menno van Coehoorn".
2. Stichting "Vrienden van de vesting Naarder"
3. Stichting "Historisch Museum der Koninklijke Marechaussee"
4. Nederlands Leger- en Wapenmuseum.
5. Helders Marinemuseum.
6. Stichting "Vrienden van het Legermuseum".
7. Korpsverzameling van het Korps Mariniers.
8. Museum van de Kanselarij der Nederlandse orden.
9. Rijksmuseum Bronbeek van het Koninklijk Militair Invalidenhuis.
10. Cavalerie-verzameling.
11. Historische verzameling van de K.M.A.
12. Vereniging Officieren Artillerie.
13. Vereniging Officieren Cavalerie.
14. Vereniging Officieren Geneeskundige Troepen.
15. Koninklijke Nederlandse Vereniging "Ons Leger".
16. Stichting Vademecum Krijgsmacht, M.C. en Rode Kruis.
17. Korpsverzameling Garde-regimenten
18. Stichting "Artillerie-verzameling Oldebroek".
19. Documentatiegroep '40-'45.
20. Vereniging van Nederlandse Wapenverzamelaars.
21. Verzameling Luchtmachtcuriosa Soesterberg.
22. Sectie Krijgsgeschiedenis HKKL.
23. Bureau Maritieme historie van de Marinestaf.
24. Sectie Krijgsgeschiedenis van de Luchtmachtstaf.

in het buitenland:
1. the "Military Historical Society" (Engeland)
2. the "Military Heraldry Society" (")
3. the "Scottish Model Soldier Society" (Schotland)
4. the "Scottish Military Collectors Society (Schotland)
5. the "Society for Army Historical research" (Engeland)
6. the "Company of Military Historians" (Verenigde Staten)

7. the "American Society of Military Insignia Collectors (VS)
8. Société Belge d'étude de l'uniforme et des costumes "La Figurine" (Belgie)
9. Centro Internazionale d'Uniformologia (Italie)
10. Deutsche Gesellschaft für Heereskunde e.V. (Duitsland)
11. the "International Society of Military Collectors" (Engeland)
12. Samlarförbundet Nordstjärnan (Zweden)

Voorts werd gecorrespondeerd met contact-personen in Canada, Zambia en Zuid-Afrika

Leidschendam, 1 augustus 1968
de secretaris
F.J. VAN LIER.

B. FINANCIEEL VERSLAG door de penningmeester, over het boekjaar 1966 (20 augustus 1966 tot en met 31 december 1966) en het boekjaar 1967 (1 januari 1967 tot en met 31 december 1967).

1. De jaarrekening 1966 en die van 1967 werd gecontroleerd door de in de algemene-ledenvergadering, gehouden te 's-Gravenhage op 16 september 1967 benoemde kascommissies.
2. De beide kascommissies verklaarden de boeken in orde te hebben bevonden en te hebben geconstateerd dat de administratie op nette wijze werd bijgehouden. Beide commissies stelden het bestuur voor de penningmeester voor het door hem gevoerde financiële beleid te décharageren.
3. Over het verenigingsjaar 1966 sluit de balans met een kapitaal van *f* 1525.20; over het verenigingsjaar 1967 sluit de balans met een kapitaal van *f* 3510.80; derhalve een groei van *f* 1985.60.
4. Contributies

Aan contributies werd geïnd:

1966			1967		
aanloopbijdrage	*f*	1447.50	leden	*f*	2763.50
lidm. leven	"	750.--	lidm.leven	"	150.--
			nabetalingen 1966	"	390.--
vooruitbet.1967	"	830.--	vooruitbet.1968	"	872.50
Totaal	*f*	3027.50	Totaal	*f*	4176.--

5. Portikosten

1966 *f* 441.67 1967 F 689.23

Bij de portikosten 1966 is inbegrepen de door de secretaris gemaakt kosten vóór de oprichting van de vereniging in augustus 1966. De portikosten van deze uitgebreide correspondentie t.w. toezenden verslagen van de gehouden vergaderingen, het aanschrijven van geinteresseerden etc., bedroegen *f* 214.62. Voor het overige worden de meeste kosten onder deze post besteed aan de verzending van het mededelingen-bulletin.

6. Bureaubehoeften

1966 *f* 413.50 1967 *f* 310.25

De kosten voor bureaubehoeften voor 1966 waren hoger i.v.m. een eerste aanschaf van het benodigde papier.

7. Kosten mededelingen-bulletin en Spiegel Historiael.

Voor het mededelingen-bulletin werd de vereniging in 1966 en 1967 slechts de kosten voor stencil en papier in rekening gebracht; met de uitgever van Spiegel Historiael werd overeengekomen dat van ieder nummer van dit blad

met een artikel van de hand van één onzer leden de vereniging 150 exemplaren gratis zou ontvangen, voor elk meer benodigd exemplaar betaalt de vereniging ƒ 2.75.

8. Bestuurskosten.
In 1966 nihil; in 1967 zijn onder deze post o.m. uitgaven voor algemene ledenvergadering en de jaarlijkse excursie opgebracht.

9. Aankoop c.q. verkoop briefkaarten enz.
Eind 1967 werd gestart met een aktie om kaarten, kalenders e.d. tegen gereduceerde prijs aan de leden beschikbaar te stellen. De belangstelling is bevredigend. Aan deze verkoop houdt de vereniging een klein batig saldo over. Voor de eerste serie kaarten is dit saldo ƒ 73.70. Dit saldo is grotendeels in de kas van het verenigingsjaar 1968 gevloeid.

10. 4% bankrekening.
Een gedeelte van de liquide middelen werd overgebracht naar een 4% bankrekening. Voorlopig werd als bepaling van de grootte van dit saldo als richtsnoer het volgende aangenomen:

a. de bijdrage lidmaatschap voor het leven	ƒ 900.--
b. een percentage van 50% van de overige contributie (over 1966 en 1967 per ultimo 1967)	" 3000.--
Totaal	ƒ 3900
Afgerond op	" 4000.-

Te dien einde werd in januari 1968 nog ƒ 2500.-- naar deze bankrekening overgebracht, waarmede het saldo op ƒ 4000.-- kwam. Een reservering van de contributie naar deze reserve voor het verenigingsjaar 1968 en de volgende jaren zal wel niet meer mogelijk blijken. Verwezen moge worden naar punt 11.

11. Prognoses Mars et Historia 1968 e.v. jaren.
De kosten voor het blad Mars et Historia laten thans (1-7-68) reeds voor het jaar 1968 een grote stijging zien (voor 1968 nu geschat op ƒ 2000.-- d.w.z. ƒ 1150.-- meer dan geschat bij de oorspronkelijke begroting 1968). Dit is een gevolg van de betere uitvoering van het blad (omslag, foto's) en de hogere beloningskosten voor type- en stencilwerk.
De als bijlage bijgevoegde begroting voor het dienstjaar 1969 geeft aan dat de kosten voor Mars et Historia op 50% van alle baten worden geraamd (ƒ 2150.--)
Voor de komende jaren zal deze regel: "50% van de beschikbare baten ten bate van het blad Mars et Historia" als uitgangspunt van het financiële beleid dienen te worden gehanteerd.
Bij de bepaling van de overige kosten dient te worden gerealiseerd, dat uit de posten:
a. portikosten : 60%) eveneens wordt besteed aan het
b. bureelbehoeften : 50%) blad Mars et Historia.

BEGROTING 1969

Contributies	ƒ 4000.--	Portikosten	ƒ 1250.--
Rente	ƒ 150.--	Bureelbehoeften	" 400.--
Toevallige baten	" 150.--	Mars et Historia	" 2150.--
		Abonnementen	" 200.--
		Bestuurskosten	" 200.--
		Onvoorzien	" 100.--
		BATIG SALDO	- NIHIL
Totaal	ƒ 4300.--	Totaal	ƒ 4300.--

TOELICHTING BEGROTING

1. kosten stencilpapier: 40 stencils p.blad; 240 stencils p.jaar à ƒ 7.50 p. 48 ex. + 85.000 vel papier p.jaar (240 x 350) à ƒ 6.20 p. 1000	ƒ	550.--
2. tekeningen: 4 p. keer à ƒ 5.--, 6 maal p. jaar	"	30.--
3. foto's:	"	430.--
4. typekosten: 240 stencils à ƒ 3.--	"	720.--
5. afdraaien enz.: p. 25 ex. ƒ 5.--, 6 nrs. van ieder 350 exn.	"	420.--
	ƒ	2150.--

AANMELDINGSFORMULIER ALGEMENE LEDENVERGADERING
op 14 september 1968 te houden te 's-Gravenhage.

Gaarne inzenden vóór 7 september 1968 aan het secretariaat: Burgemeester Caen van Necklaan 262, Leidschendam.

A. Ondergetekende: .....
(naam en voorletters)
geeft zich op voor deelname aan de jaarvergadering 1968.
Hij (zij) brengt als introducé(e)s mee: .....

B. Hij (zij) geeft zich wel/niet op voor deelname aan de expositie en zal daarbij in hoofdzaak .....
.....
(korte omschrijving van het te exposeren materiaal)
ten toon stellen.

C. Hij (zij) geeft zich wel/niet op voor deelname aan de gezamenlijke lunch (event. met introducé(e)s.)

D. Hij (zij) stelt zich wel/niet candidaat voor de bestuursverkiezing c.q. stelt voor de bestuursverkiezing de volgende candidaten:
1: .....
2: .....
(punt D. behoeft niet te worden ingevuld indien men het eens is met de candidaatstelling vanwege het bestuur).

E. Hij (zij) zou gaarne bij punt 9 van de agenda van de jaarvergadering de volgende vra(a)g(en) beantwoord zien: .....
.....
.....
.....
(eventueel op de achterzijde te vervolgen).

F. Hij (zij) stort op de giro 14700 ABN Den Helder ten name van Ned.ver.t.b.v.d. mil.historie een bedrag van *f* .....
(lunch: *f* 2.50, deelname expositie *f* 1.50, tegemoetkoming in de algemene onkosten van deze bijeenkomst *f* ..... (door U-zelf te bepalen).

Te.....op.....1968
(plaats) (datum)

Handtekening van het lid:

.....

Bijvoegsel, augustus 1968

3e OPGAVE VAN AANVULLINGEN EN WIJZIGINGEN OP DE LEDENLIJST 1968

AANVULLINGEN

281.	WELS, P.A. Vliegt.m. Maj beh. 1ekl KM	Breehornstr.95 AMSTERDAM(Nieuwendam)	5(Ned.na '45 alle Am.embl. + RAF,USAF, RCAF, RAAF, RNZAF Wings)
282.	RANTWIJK, F.W. van Hoofdcommies M.v.Def.	van Slingelandtstr. 175, 's-Gravenhage	1, 2, 7, 8, 16, en 17
283.	STRUYKER BOUDIER, G.A. Ritmeester der Huzaren	Heerderweg 7 EPE (Gld.)	17 (spec.gramofoonpl. soldatenliederen)
284.	TALENS, M. Sergeant I Bew.mont.	42-31 NAPO 881 Utrecht-veldpost	3 t/m 5, 11 2)
285.	PAAUW, A. van der Direct.KLM Ned. b.d.	"Zorgvliet" flat 35 Alexander Gogelweg 1 's-GRAVENHAGE.	1, 3, 9, 11, 12 en 15
286	"American Society of Military Insignia Collectors", Nat. Adjutant Ira L. Duncan	744 Warfield Avenue Oakland, California 94610 U.S.A.	-- uitwisseling publicaties
287	ONDERWATER, H.F. Kolonel Kon.Marechaussee	v. Hogenhoucklaan 96 's-GRAVENHAGE.	--

WIJZIGINGEN

lid nr. 55: VERHAAR, M.A.: nieuw adres: Bartoklaan 10, Voorschoten.
" " 132: BESSELINK, J.D.: nieuw adres: Piersonstraat 13, Nunspeet.
" " 148: BOSSCHER, Drs.Ph.M.: nieuw adres: Jan Verfailleweg 72, Den Helder, Rang wijzigen in Ltz SD II.
" " 150: KOCH, J.K.L.: nieuw adres: Attaché Militaire et de l'Air près l'Ambassade Royale des Pays Bas, Saigon, Vietnam (du Sud). Boîte postale 370.
" " 157: BERLEMON, J.H.M.: toevoegen: afdelings-correspondent.
" " 196: CASTENDIJK, C.H.: nieuw adres: Marine Etablissement, Grote Kattenburgerstraat 7, Amsterdam-4 Vervalt: Marine-attaché.
" " 237: HASSELMAN, A.H.: nieuw adres: Royal Embassy of the Netherlands, Peter Myndes Backe 9, Stockholm Sö, Sweden.
" " 241: "Dispatch": Editor nu: James CHALMERS, nieuw adres: 128 Viewforth, Edinburgh 10, Scotland.
" " 275: EGTER VAN WISSEKERKE, A.J.F.M.: onder kolom "belangstelling opnemen: 1, 2, 3, 11, 14 en 17.

Nagekomen (na verzending copy augustus nr):
Lid nr. 182: KLUIS, Ds. A.T.W. de: nieuw adres: Huize "Het Anker", Prinses Margrietlaan 24, Voorburg.

In de rubriek-indeling in de kop van de ledenlijst:

nr. 11 = 1940-1945 wijzigen in: nr. 11 = Tweede Wereldoorlog*

KATALOGUS "M I L I T A R I A"

Verzamelaars van MILITARIA... Opgelet!!!

Binnenkort verschijnt bij ons een uitgebreide KATALOGUS, waarin duizenden aanbiedingen zullen voorkomen op het gebied van MILITARIA.

EEN GREEP UIT DE (RIJKE) INHOUD: wapens - emblemen onderscheidingen - uniformen - uitrustingsstukken - penningen - boeken - kuriositeiten en verder alles, dat betrekking heeft op het gebied van MILITARIA, het een en ander overzichtelijk gerubriceerd volgens land. Een KATALOGUS, die beslist bij niemand, die voor dit onderwerp belangstelling heeft, mag ontbreken!

Naast de vele aanbiedingen zult U in deze nieuwe katalogus artikelen vinden over Nederlandse musea, die "Militaria" op hun programma hebben staan, alsmede artikelen vàn en óver MILITAIRE VERENIGINGEN.

HOE DIK WORDT DE KATALOGUS en HOE KRIJG IK HEM IN MIJN BEZIT? De inhoud van deze katalogus bestaat uit ca 50 - 60 pagina's op een formaat van 215 x 275 mm. Zij wordt gratis gezonden aan allen, die belangstelling hebben voor "MILITARIA". Een aantal van deze katalogi wordt ter beschikking gesteld aan de bekende Militaire Verenigingen, opdat ook zij in staat zullen zijn hun leden van deze aanbieding (gratis) te laten profiteren.

ADVERTENTIES. U begrijpt, dat aan de uitgave van deze katalogus hoge kosten verbonden zijn. Deze kosten willen wij bestrijden, door U in de gelegenheid te stellen hierin een ADVERTENTIE te plaatsen. Deze advertenties kunnen belangrijk zijn voor:

1. de "gewone" verzamelaar, die op deze wijze zijn adres bekend wil maken aan andere verzamelaars, teneinde hierdoor nieuwe kontakten te leggen;
2. militaire verenigingen, die mogelijk hun leden-tal d.m.v. een advertentie belangrijk kunnen uitbreiden;
3. handelaars in "militaria", omdat zij nieuwe relaties kunnen aanknopen;

4. musea en soortgelijke andere instellingen, teneinde geïnteresseerden in nog grotere kring op de hoogte te stellen van hun bestaan en zodoende een stroom van nieuwe bezoekers te trekken en ten slotte

5. voor alle anderen, voor wie het belangrijk is, dat hun adres bekend wordt bij de grote groep van VERZAMELAARS VAN MILITARIA!

ADVERTENTIE-TARIEVEN.

Pag:	Formaat (max.)	Ev. toeslag v. electr. stencil		Prijs:
1/1	180 x 240 mm	ƒ 10,-.	+	ƒ 40,-.
1/2	120 x 180 mm	ƒ 5,-.	+	ƒ 25,-.
1/4	60 x 180 mm	ƒ 2,50	+	ƒ 15,-.
1/8	60 x 90 mm	ƒ 1,50	+	ƒ 10,-.

Geeft Uw advertentie zo spoedig mogelijk op aan "DE VERZAMELPIONIER", Postbus 814, ROTTERDAM. Eventuele tekeningen en/of afbeeldingen moeten aan de volgende voorwaarden voldoen: vermijd GROTE zwarte vlakken; de tekening moet opgebouwd zijn uit lijnen, rasters mogen NIET gebruikt worden. Als U hierop let, dan voorkomt U teleurstelling bij het afdrukken van Uw advertentie!

Advertentie-opgave voor de KATALOGUS "MILITARIA"
Uitgave 1968-1969. (Minimum gegar. oplage: 1000 ex.)

Grootte van de advertentie: 1/1 ǀ 1/2 ǀ 1/4 ǀ 1/8.
Gebruik van electr. stencil: gewenst ǀ niet gewenst.
(S.v.p. doorhalen, wat niet van toepassing is!)

Advertentie-kosten ƒ.....
+ toesl. el. stencil ƒ.....
TOTAAL-BEDRAG ƒ..... is overgeschreven op postrekening 510.779 van "DE VERZAMELPIONIER" - te Rotterdam. (Bewijsnummer wordt automatisch gezonden)

Naam:.....

Adres:.....

Woonplaats:.....

Handtekening:.....